

SUOMEN PANKKI

1972

VUOSIKIRJA

53. VUOSIKERTA

HELSINKI 1973

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

I. Vuoden 1972 taloudellinen kehitys

Ulkomainen kysyntä	5
Kotimainen kysyntä	6
Tuotanto	7
Työllisyys	7
Tuonti	8
Hinnat ja palkat	9
Maksutase	9
Rahoitusmarkkinat	11

II. Suomen Pankin rahapolitiikka

Yleiset rahapoliittiset toimenpiteet	16
Erityisluottojärjestelyt	18

III. Suomen Pankin valuuttapolitiikka

Valuuttakurssit	19
Terminikauppa	22
Ulkomainen maksuliike	22
Pääomanliikkeiden kehitys	23
Valuuttatilanne	27

IV. Suomen Pankin taseet

Ulkomaiset tilit	29
Valtion tilit	30
Pankkien tilit	30
Yritysten tilit	31
Muut tilit	32

V. Suomen suhteet kansainvälisiin rahalaitoksiin

Kansainvälinen Valuuttarahasto (IMF)	34
Maailmanpankki (Kansainvälinen Jälleenrakennuspankki, IBRD)	36
Kansainvälinen Rahoitusyhtiö (IFC)	38
Kansainvälinen Kehittämisjärjestö (IDA)	39
Aasian Kehityspankki (ADB)	40
Kansainvälinen Järjestelypankki (BIS)	40

Taulukot: Suomen Pankin toiminta

Sivu

1.	Omaisuuustase vuosina 1965—1972	2
2.	Valuuttavaranto kunkin vuoden ja neljänneksen lopussa vuosina 1969—1972	5
3.	Tulostase vuosina 1967—1972	5
4.	Suomen Pankin soveltamia korkoja vuosina 1958—1972	6
5.	Kotimainen clearingliike: vaihdettujen pankkivekselien ja shekkien sekä tili-siirtojen lukumäärä ja arvo vuosina 1969—1972	6
6.	Setelinanto vuosina 1961—1972	7
7.	Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat vuosien 1967—1972 lopussa	8
8.	Setelinvalmistus ja setelinpoltto vuosina 1970—1972	9
9.	Setelit ja metallirahat vuonna 1972	9
10.	Avistamyntikurssit vuonna 1972	10
11.	Avistamyntikurssit vuosina 1961—1972	14

Eduskunnan pankkivaltuusmiehet vuoden 1972 lopussa	16
Suomen Pankki vuoden 1972 lopussa (henkilöluettelo)	16

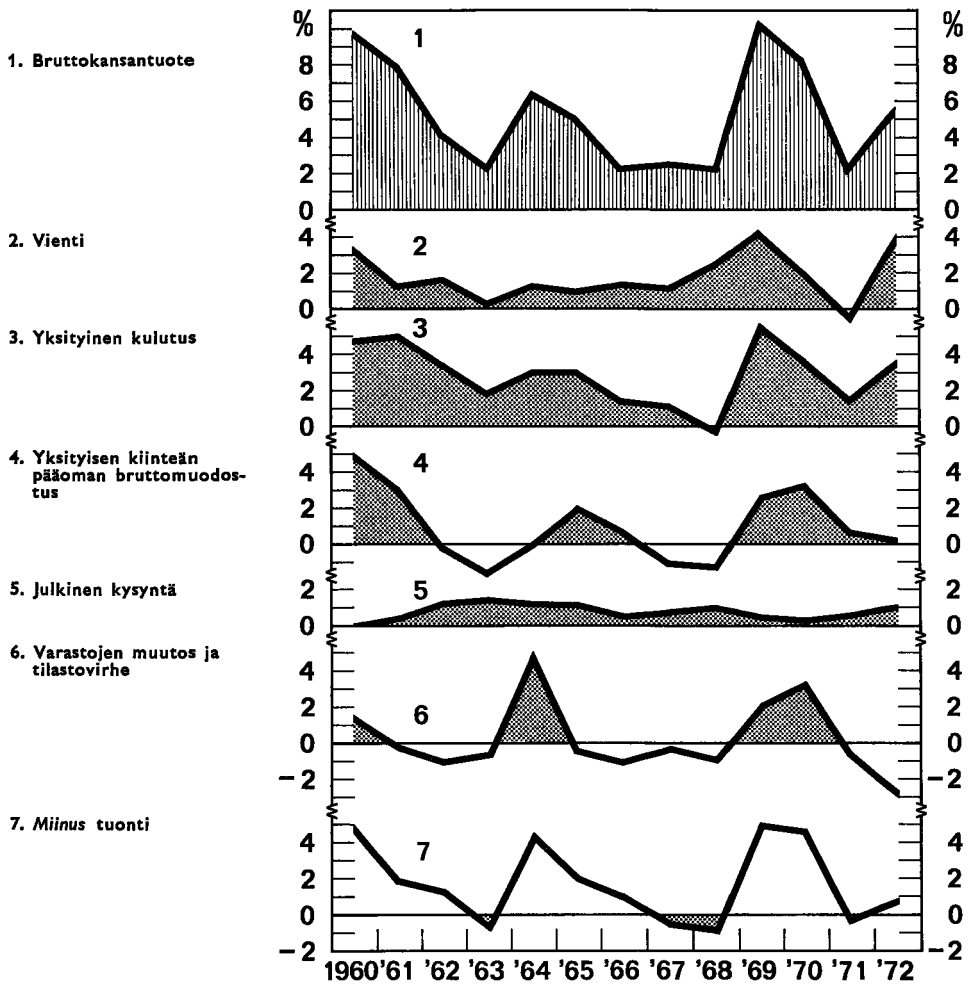

I. VUODEN 1972 TALOUDELLINEN KEHITYS

Lieväksi jääneen taantuman jälkeen alkoi kokonaistuotanto elpyä vuonna 1972. Bruttokansantuotteen 6 prosenttiin yltänyttä kasvua tuki ennen muuta vienti, joka kansainvälisen suhdannenousun myötä voimistui selvästi. Myös kotimainen kysyntä, lähinnä kulutus, vilkastui. Investointitoiminnan kasvu oli vielä vähäistä ja perustui pääasiassa julkisen vallan toimenpiteisiin; tuotantokapasiteetin alhainen käyttöaste ja kauppapoliittisen tilanteen epävarmuus pidättelivät yksityisten investointien käynnistymistä. Suhdanne-tilanteen ja erityisesti idänkaupan ansiosta kauppatase parani tuntuvasti ja vaihtotaseen vajaus supistui alle puoleen edellisvuotisesta. Kun ulkomaista maksuvalmiutta vielä tuki runsas pääomantuonti, saatettiin talouspolitiikassa kiinnittää entistä enemmän huomiota sisäisen tasapainon ongelmiin, erityisesti työllisyystilanteeseen. Taloudellisen aktiviteetin elvyttämiseksi suoritettut raha- ja finanssipoliittiset toimenpiteet ajoittuivat valtaosin jo vuoden 1971 lopulle, jolloin mm. aloitettiin suhdannevarausten vapauttaminen ja päätettiin korkokannan alentamisesta. Vaihtotaseen vajauksen ylittänyt pääomantuonti ja suhdannevarausten purkaminen tukivat täten suhdanteiden elpymistä pitämällä rahoitusmarkkinat keveinä.

Ulkomainen kysyntä

Kansainvälinen suhdannetilanne parani selvästi vuonna 1972. Kokonaistuotannon kasvuvauhti voimistui erittäin tuntuvasti Yhdysvalloissa ja suhdanteiden elpyminen alkoi myös Länsi-Euroopassa. Nousun käynnistymistä tuettiin useimmissa maissa talouspoliittisin toimin. Kansainvälisen inflaation voimistuttua ryhdyttiin vuoden jälkimmäisellä puoliskolla kuitenkin monissa maissa noudattamaan tiukempaa talouspolitiikkaa. Kansainvälisen taloudellisen aktiviteetin vilkastuminen heijastui Suomen vientiin läntisille markkinoille. Viennin hyvänä säilynyt kilpailukyky ja käyttämätön tuotantokapasiteetti tekivät mahdolliseksi tuntuvan markkinaosuuksien lisäyksen. Itävienti elpyi samanaikaisesti ja koko tavaranviennin määrä kasvoi 15 %, mikä lakkovaikutuksetkin huomioon otettuna on selvästi pitkän aikavälin keskiarvoa korkeampi. Valuuttakurssien keskimääräisestä kohoamisesta huolimatta vientihinnat kohosivat vain noin 6 %.

BRUTTOKANSANTUOTTEEN KASVUTEKIJÄT¹ VUOSINA 1960—1972

Kotimainen kysyntä

Investointitoiminta pysyi suhdannetilanteelle ominaisesti vielä laimeana. Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen lisäys johtui julkisen hallinnon omasta vilkkaasta investointitoiminnasta ja sen yksityisen sektorin investointeja tukevista toimenpiteistä. Julkisen hallinnon investointien määrän lisäys oli runsaat 9 % ja kasvun painopiste oli maa- ja vesirakennusinvestoinneissa.

Koska edellisen korkeasuhdanteen aikana valmistunut tuotantokapasiteetti oli vielä vuonna 1972 osittain vajaakäyttöistä, yksityisen sektorin

¹ Kiinteähintaisten huoltotase-erien muutokset prosentteina edellisen vuoden bruttokansantuotteesta.

investointihalukkuus pysyi alhaisena. Julkinen valta pyrki elvyttämään yksityistä investointitoimintaa suhdanne- ja investointitalletusten vapauttamisella sekä tukemalla voimakkaasti asuntotuotantoa. Asuinrakennustoiminnasta muodostuikin yksityisen sektorin investointien ekspansiivisin tekijä. Suhdannevaiheelle ominaista supistumista tapahtui ainoastaan kone- ja laiteinvestoinneissa. Kokonaisuudessaan yksityisen sektorin investoinnit lisääntyivät vain vähän ja koko kiinteän pääoman bruttomuodostus kasvoi näin ollen noin 3 %. Varastoinvestoinnit supistuivat kuten edellisenäkin vuonna.

Kulutuskysyntä vilkastui tuntuvasti edellisestä vuodesta. Yksityisen kulutuksen kasvuun vaikutti suotuisan tulonmuodostuksen ohella kulutusalttiuden kohoaminen. Sitä edistivät omalta osaltaan rahoitusmarkkinoiden keveys, osamaksukaupan ehtojen lieventäminen ja liikevaihtoveron lisäveron poistaminen vuoden alusta. Isojen kestävien kulutustavaroiden, erityisesti henkilöautojen, myynti kasvoi voimakkaasti. Tulokehitystä läheisesti seuraava palvelusten kulutus lisääntyi nopeasti. Julkisten kulutusmenojen kasvuvauhti nopeutui ja se ylitti jonkin verran pitkän aikavälin keskiarvonsa. Tämä johtui ensisijaisesti korjaus- ja kunnossapitotöiden lisäämisestä työllisyystilanteen helpottamiseksi sekä julkisen terveydenhuoltotoiminnan laajentumisesta.

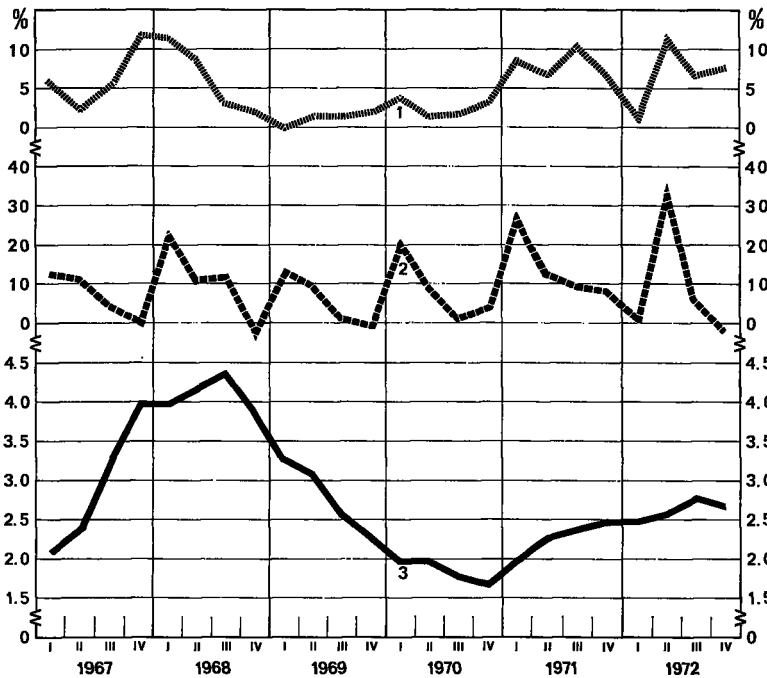
Tuotanto

Viennin ja kotimaisen kysynnän elpyminen vahvisti kokonaistuotannon kasvua, jonka painopiste oli teollisuudessa, rakennustoiminnassa ja kaupassa. Metall- ja kaivannaisteollisuuden suuri kasvu oli kuitenkin osittain seurausta siitä, että lakko oli supistanut tuotantoa edellisenä vuonna. Metalliteollisuuden kasvua tuki sekä länsi- että itäviennin lisääntyminen. Sen sijaan puunjalostusteollisuuden tuotannon kasvu jäi viennin suotuisasta kehityksestä huolimatta suhteellisen alhaiseksi, sillä vienti tapahtui huomattavassa määrin varastoista. Metsätaloustuotannon tuntuva supistuminen aiheuttivat puunjalostusteollisuuden tuotannon vähäisen kasvun lisäksi runsaat raakapuubarastot sekä kantohintaneuvottelujen yhteydessä ilmenneet erimielisyydet.

Työllisyys

Tuotannon kehitystä viivästyneenä seuraten työllisyystilanne heikkeni edelleen ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Keskimääräinen työttömyysaste nousi edellisvuoden 2.2 prosentista 2.6 prosenttiin ja alueelliset erot säilyivät

HINNAT, PALKAT JA TYÖTTÖMYYS VUOSINA 1967—1972

1. Kausivaihteluista puhdistetun elinkustannusindeksin vuositasomuutos
2. Ansiotasoindeksin vuositasomuutos
3. Kausivaihteluista puhdistettu työttömyysaste

huomattavina. Pohjois-Suomessa esiintyi laajaa rakennetyöttömyyttä, jota hakkuiden vähäisyys lisäksi vaikeutti. Sitä vastoin Etelä-Suomessa vallitsi eräillä tuotannonaloilla työvoimapula. Siirtolaisuus kääntyi paluuvoittoiseksi. Muuttoliikettä Etelä-Suomeen hillitsi vilkkaasta rakentamisesta huolimatta edelleen vallitseva asuntopula. Työllisyystilanteen vuoksi valtio lisäsi työmäärärahoihin palkattua työvoimaansa, niin että sen määrä nousi 5 000 henkeä ja oli vuoden lopussa 45 000 henkeä. Kuntien työmäärärahoihin palkattu työvoima sen sijaan väheni melkein saman verran lähinnä uuden työllisyylain johdosta. Koko julkisen sektorin työllistämisvaikutus oli näin ollen vain hiukan edellisvuotista suurempi.

Tuonti

Elpyvää kokonaisyksyntää seuraten tuonnin määrä alkoi jälleen kasvaa, mutta kasvu jäi vielä tuntuvasti pitkän aikavälin keskiarvonsa alapuolelle. Kulutustavaroiden ja henkilöautojen tuonti lisääntyi voimakkaimmin. Tuo-

tantotoiminnan elpyminen johti raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonnin voimistumiseen. Sen sijaan investointitavaroiden tuonnin määrä supistui selvästi. Tuontihinnat kohosivat noin 8 % ja koko tavarantuonnin arvo kasvoi 12 %.

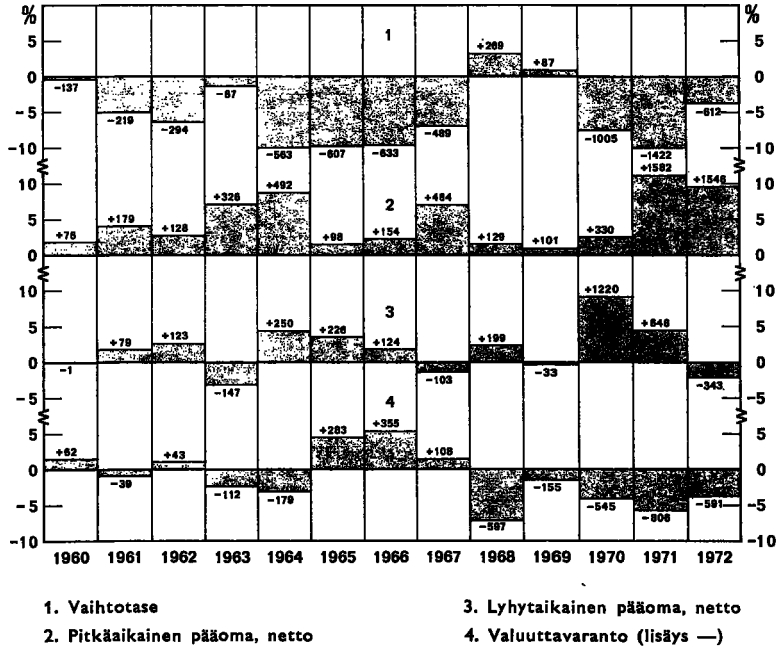
Hinnat ja palkat

Hintojen nousuvauhti pysyi edelleen nopeana. Elinkustannusindeksi kohosi tasaisesti runsaan 7 prosentin vuosivauhtia. Tukkuhintaindeksin nousu voimistui loppuvuotta kohti; sen keskimääräinen nousu edellisestä vuodesta oli runsaat 8 %. Voimakasta hintapainetta pitivät yllä monet tekijät. Edellisen vuoden tuntuva ansiotason nousu sekä suhteellisen heikko tuottavuuden kasvu vaikuttivat viivästyneenä kustannuspaineena vielä vuoden 1972 puolella. Huhtikuun alussa voimaan astuneen keskitetyn palkkaratkaisun mukaan palkat kohosivat sopimuskauden alusta keskimäärin 7.2 % ja sopimuspalkkojen nousu muodostui vuositasolla jokseenkin yhtä suureksi kuin edellisenä vuonna. Kun palkkojen liukuma jäi suhdannetilanteen johdosta edellisuotista pienemmäksi, ansiotaso nousi 11%, mikä huomattavasti ylitti suhdanteiden paranemisen myötä voimistuneen työn tuottavuuden lisäyksen. Hintapainetta voimisti myös tuontihintojen jatkuva kohoaminen, mikä johtui sekä ulkomaisesta inflaatiosta että valuuttakurssien noususta vuoden alkupuoliskolla. Etenkin investointi- ja kulutustavaroiden tuontihinnat nousivat jyrkästi. Maatalouden tavoitehintojen korottaminen huhtikuun alusta nosti puolestaan kuluttajahintoja noin yhden prosentin. Toisaalta korkotason alentaminen ja liikevaihtoveron lisäveron poistaminen vuoden alussa olivat omiaan pienentämään kustannuspainetta. Hinta-säännöstelyä muutettiin maaliskuussa aikaisempaa joustavammaksi, jossaan tämä ei vähentänyt säännöstelyn astetta.

Maksutase

Vaihtotaseen vajaus supistui selvästi. Suotuisaan kehitykseen vaikutti ennen muuta kauppatasevajauksen pieneneminen 1 837 milj. markasta 1 032 milj. markkaan. Ulkoisen tasapainon kannalta edullinen suhdannetilanne johti länsikaupan alijäämän selvään vähenemiseen, joskin tavarakaupan vaihtosuhte heikkeni tuntuvasti. Valtaosa kauppataseen paranemisesta ilmeni kuitenkin itäkaupassa. Vaihtotasevajauksen supistumiseen myötävaikutti myös palvelutaseen ylijäämän selvä kasvu. Pääosin tämä lisäys perustui matkustukseen ja myös siihen, että kuljetustulojen ylijäämä hie-man kasvoi. Muiden vaihtotase-erien kehityssuunnassa ei vuoden aikana

MAKSUTASE-ERIEN OSUUDET VAIHTOTASEEN MENOISTA
VUOSINA 1960—1972 (luvut milj. mk)

tapahtunut oleellista muutosta ja näiden erien synnyttämä rahoitustarve säilyi suhteellisesti entisen suuruisena. Koko vaihtotaseen alijäämä oli viime vuonna noin 600 milj. mk eli vajaat puolet edellisvuotisesta.

Pitkäaikaisen lainapääoman nettotuonti kattoi vaihtotasevajauksen kokonaisuudessaan ja johti samalla perustaseen huomattavaan ylijäämään huolimatta siitä, että pääoman vienti suorina sijoituksina ja erityisesti vientiluottolina kasvoi. Pitkäaikaisten ulkomaisten lainojen nostot yltivät 3 000 milj. markkaan. Tätä kehitystä helpotti pääoman hyvä saatavuus kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla. Velanhoitokustannukset suhteessa vaihtotaseen tuloihin säilyivät edellisen vuoden tasolla. Pääosa lainanotosta tapahtui suorina rahoitusluottolina, joskin lainanoton kasvu perustui ensisijassa obligaatioluottojen tuntuvaan lisäykseen.

Maksutaseen lyhytaikaisten pääomavirtojen suunnassa tapahtui viime vuonna käänne, sillä edullinen maksuvalmiustilanne teki mahdolliseksi lyhytaikaisen ulkomaisen velan supistumisen. Tämä näkyi vientisaatavien ja tuontienlakoiden lisääntymisenä. Alkuvuoden supistumisen jälkeen lyhytaikainen tuontivelka kääntyi kasvuun, mikä osittain selittyi tuontiluotto-rajotusten poistamisella. Yleistaseen ylijäämä ja siis koko maan valuutta-

varannon kasvu oli 591 milj. mk, josta Suomen Pankin varannon osuus oli 271 milj. mk. Myös vaihtotaseen menoihin verrattuna valuuttavaranto kasvoi ja maksuvalmiusasema parani näin ollen suhteellisestikin.

Rahoitusmarkkinat

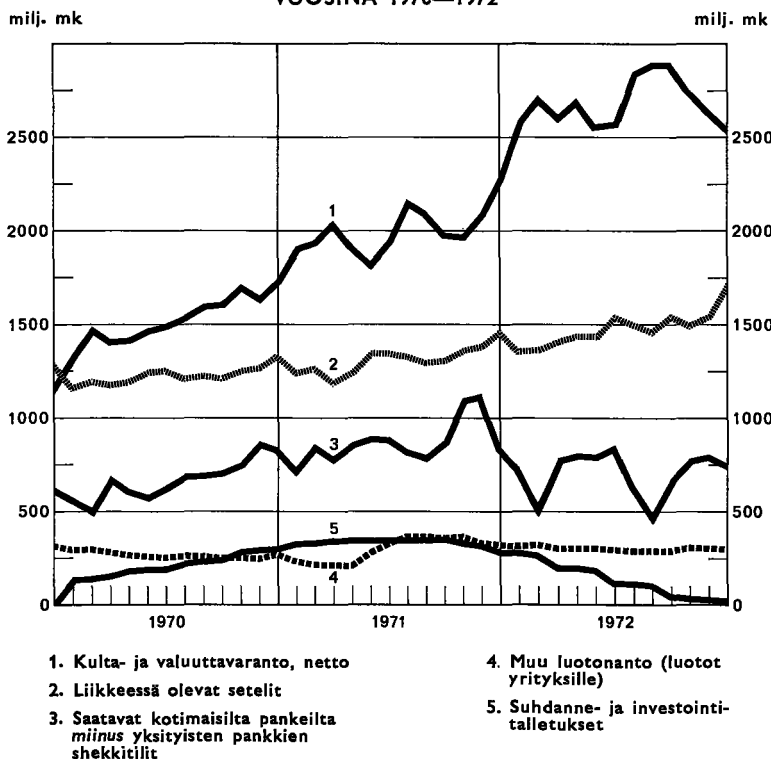
Vaihtotaseen vajausta suurempana jatkunut pääomantuonti sekä suhdannevarausten vapauttaminen kevensivät tuntuvasti rahoitusmarkkinoita. Rahoitusmarkkinoiden kasvu muodostui suhdannevaiheeseen nähden poikkeuksellisen voimakkaaksi, vaikkakin osa rahoituksen tarjonnasta tuli valtion ja Postipankin välityksellä sidotuksi Suomen Pankkiin. Kun rahoituksen kysyntä investointitarkoituksiin oli suhteellisen laimeata, pysyivät rahoitusmarkkinat koko vuoden keveinä. Tämä tuki osaltaan kokonaiskysynnän ja tuotantotoiminnan elpymistä.

Suomen Pankin valuuttavarannon kasvun ohella myös sen ulkomaiset obligaatioasaatavat lisääntyivät. Liikepankkien likviditeettiasemaa helpotti Suomen Pankissa olleiden suhdannevarausten purkaminen. Yksityisiä suhdanne- ja investointitalletuksia nostettiin runsaat 250 milj. mk, minkä lisäksi valtio nosti suhdannevero- ja vientimaksuvarojaan vajaat 100 milj. mk. Pankkien aseman kevenemistä hillitsi kuitenkin talletustodistusten myynti 390 milj. markan edestä.

Talletuspankkien ottolainaus kasvoi 18 %, mikä on suurin lisäys yli kymmeneen vuoteen. Kotitalouksien käytettävissä olevien nimellistulojen kasvu ja edelleen melko korkea säästämisalttius tukivat aikatalletusten kehitystä. Lisäksi jäi valtion obligatioiden tarjonta vähäiseksi. Vientitulojen kehitys voimisti käteistalletusten kasvua, mitä suosi myös runsas ulkomaisen pääoman tuonti ja suhdannevarausten vapauttaminen. Kun teollisuuden investoinnit eivät vielä käynnistyneet, käytettiin suhdannevaraukset suuressa määrin yritysten maksuvalmiuden parantamiseen. Aikatalletuksista määräaikaistalletusten osuus säilyi lähes ennallaan, mutta määräaikaistalletusten rakenne muuttui pitempiäaikaisten talletusten eduksi. Vuoden alussa toteutettu aikatalletuskorkojen alentaminen ei näytä merkittävästi vaikuttaneen talletuskehitykseen. Sen sijaan liikevaihtoveron lisäveron poistamista seurannut kestokulutustavaroiden myynnin hyppäyksellinen kasvu ilmeisesti hidasti alkuvuoden talletuskehitystä.

Talletuspankkien antolainaus lisääntyi runsaat 16 %. Jos mukaan laskeetaan myös kiinnitysluottolaitosten peräti 32 prosentin suuruinen luottojen kasvu, oli antolainauksen lisäys 18 %. Luotonannon kasvulle oli edellisen vuoden talouspoliittisilla toimenpiteillä luotu hyvät edellytykset. Kuitenkin teollisten investointien vähäisyyden johdosta luottorahoituksen kysyntä oli lähes koko vuoden heikkoa. Rahalaitosten luotonanto suuntautui näissä

SUOMEN PANKIN TASEEN TÄRKEIMPIEN ERIEN KEHITYS
VUOSINA 1970—1972

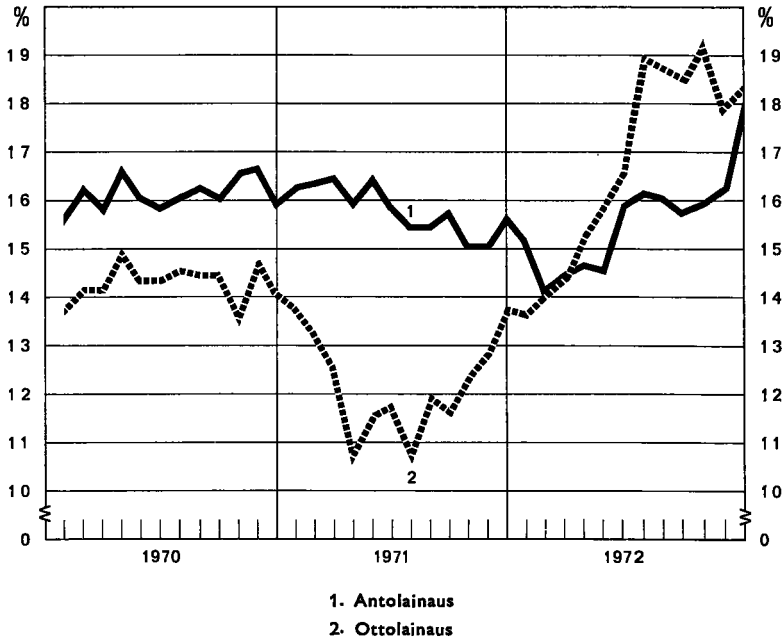
oloissa paljolti muihin kohteisiin, lähinnä asuinrakennustuotannon rahoitukseen. Myös muiden henkilöluottojen kasvu oli tuntuva. Vekseliluottojen suhteellinen osuus luotonannosta supistui taloudellisen aktiviteetin laimeuden ja rahoitusmarkkinoiden keveyden takia.

Talletuspankkien ottolainauksen kasvu oli prosentuaalisesti selvästi antolainauksen kasvua suurempi ja markkamääräisestäkin ero oli 430 milj. mk. Ottolainausenemmyyden aiheuttama pankkien aseman keveneminen näkyi eniten niiden ulkomaisen nettovelan supistumisena.

Liikepankkien ottolainaus yleisöltä kasvoi 1 642 milj. mk, eli 209 milj. mk antolainauksen kasvua enemmän. Edellisenä vuonna oli puolestaan antolainausenemmyyttä 207 milj. mk. Liikepankkien obligaatiosijoitukset lisääntyivät 28 % eli 227 milj. mk, ja niiden varanto oli vuoden päättyessä 1 039 milj. mk. Sen sijaan kotimaiset ulkomaan rahan määräiset saatavat supistuivat 287 milj. mk 961 milj. markkaan. Sijoitukset osakkeisiin, kiinteistöihin ja irtaimistoihin lisääntyivät 165 milj. mk.

Liikepankkien nettovelka muille kotimaisille rahalaitoksille kasvoi 19 milj. mk lisääntyttyään 160 milj. mk edellisenä vuonna. Oma pääoma kas-

PANKKIEN ANTO- JA OTTOLAINAUS VUOSINA 1970—1972
(muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta)

voi 20 % eli 158 milj. mk, mikä oli markkamääräisesti jokseenkin saman verran kuin vuotta aikaisemmin. Liikepankkien aseman keveneminen näkyi niiden ulkomaisen nettovelan 314 milj. markan suuruisena supistumisena. Edellisenä vuonna supistus oli 37 milj. mk. Myös liikepankkien diskonttaus- ja rediskonttausvelka Suomen Pankille supistui 96 milj. mk ja oli vuoden päättyessä 753 milj. mk. Kunkin kuukauden lopun lukujen mukaan laskettuna mainitun keskuspankkivelan taso oli vuonna 1972 keskimäärin 171 milj. mk edellisen vuoden tasoa alhaisempi eli 713 milj. mk.

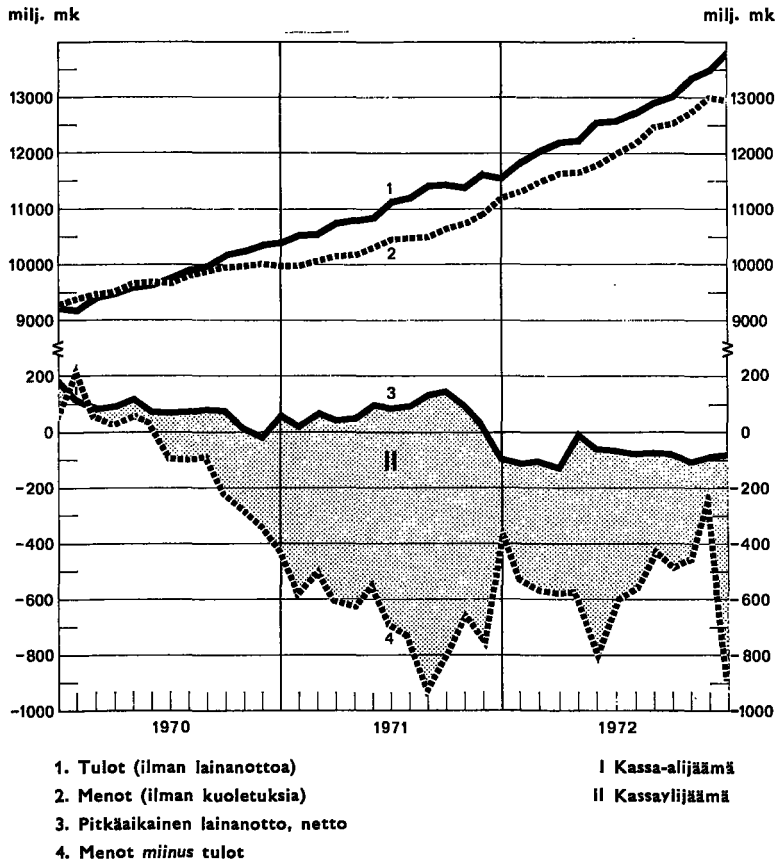
Pankkien ottolainauksessaan soveltamat korot laskivat shekki- ja posti-siirtotilien korkoja lukuun ottamatta vuoden alusta lukien $\frac{3}{4}$ prosenttiyksikköä. Vuoden 1972 aikana sovellettiin eri tileillä seuraavia korkoja:

	%
24 kuukauden talletukset	6 $\frac{1}{4}$
12 kuukauden talletukset	5 $\frac{1}{4}$
6 kuukauden talletukset	4 $\frac{3}{4}$
Vakiotalletukset ¹ ja käyttötilit ²	4 $\frac{1}{4}$
Shekki- ja posti-siirtotilit	0

¹ Vakiotalletukset = karttavat talletustilit ja säästötilit.

² Käyttötileillä korko lasketaan kuukauden alimmalle saldolle.

VALTIONTALOUS VUOSINA 1970—1972
(12 kk:n liukuva summa merkittynä viimeisen kuukauden loppuun)

Samoin alennettiin pankkien antolainauksessaan soveltamia korkoja $\frac{3}{4}$ prosenttiyksikköä 1. 1. 1972 lukien. Alennus ei koskenut tuonnin ja tuontitavaroiden jakelun ja oston rahoitusluottoja, lukuun ottamatta tuotantotavaroiden ja raaka-aineiden rahoitusluottoja, ja henkilöluotoista se koski vain asunnonhankintaluottoja ja opintolainoja. Pankkien antolainauskoron yläraja pysyi edelleen 11 prosentissa. Punnittu keskimääräinen antolainauskorko oli vuoden 1972 lopussa liikepankeissa 7.93 %, säästöpankeissa 8.51 %, osuuspankeissa 8.67 ja Postipankissa 7.78 %. Kaikkien mainittujen pankkien punnittu antolainauksen keskikorko oli 8.18 %.

Valtiontalouden rahoituksen kannalta vuosi 1972 oli kevyt. Tulo- ja menoarvioesityksen mukainen tuloylijäämä ilman lainanottoa ja kuoletuksia oli 250 milj. mk. Nimellistulojen voimakas kasvu oli kuitenkin tuntuvasti arvioitua suurempi, mikä yhdessä voimistuneen yksityisen kulutuksen kanssa

kohotti valtion verojen ja veronluonteisten tulojen kertymän 1 485 milj. mk budjettiesitykseen merkittyä suuremmaksi. Työllisyystilanteen heikentyessä jouduttiin työllisyyttä ylläpitäviä reaalisisijoitusmenoja nostamaan lisämenoarvioissa, joita annettiin kaikkiaan kolme. Maatalouden ylituotanto sekä maataloustuloratkaisu aiheuttivat huomattavia korotuksia maatalouden hintatukeen. Kaikkiaan valtion kassatulot ylittivät kassamenot 880 milj. markalla ilman lainanottoa ja kuoletuksia.

Valtion rahoitustilannetta kevensivät tuloutus suhdannerahastosta 268 milj. mk sekä vientimaksu- ja suhdanneverovarojen purkaminen yhteensä 85 milj. mk. Valtion lainanannon voimakas kasvu vaikutti keventävästi rahoitusmarkkinoihin pienentämällä rahalaitoksiin kohdistuvaa luoton kysyntää. Asuntolainoja (ml. suhdanneverovarojen osuus) maksettiin lähes 230 milj. mk enemmän kuin vuonna 1971. Supistamalla pitkäaikaista kotimaista velkaansa 166 milj. mk valtio kevensi välillisesti kotimaisten rahalaitosten asemaa. Valtion kassaylijäämä muodostui edellisvuotista suuremmaksi nousten koko vuodelta 680 milj. markkaan. Ylijäämä sijoitettiin pääosin rahoitusmarkkinoiden ulkopuolelle.

Vuoden 1972 aikana laskettiin liikkeeseen kaikkiaan 48 obligaatiolainaa, joista 37 kotimaassa ja 11 ulkomailla. Yhteensä obligaatioita myytiin kotimaassa 850 milj. markan arvosta, mikä oli hiukan edellisvuotista enemmän. Valtion obligaatioiden myynnit olivat 388 milj. mk oltuaan 531 milj. mk vuotta aikaisemmin. Valtion obligaatiolainojen kuoletukset olivat 597 milj. mk, joten valtio kevensi tältä osin luottomarkkinoita yli 200 milj. mk. Luottolaitosten obligaatioiden myynnit lisääntyivät 247 milj. markasta 317 milj. markkaan ja muiden yksityisten 50 milj. markasta 145 milj. markkaan. Kotimaisista lainoista oli kiinteäkorkoisia 25 ja vaihtuvakorkoisia 12. Kiinteäkorkoisten lainojen korko vaihteli $7\frac{1}{2}$ prosentista $8\frac{1}{2}$ prosenttiin. Vuoden 1972 päättyessä oli kotimaisten liikkeessä olevien obligaatioiden määrä yhteensä 3 669 milj. mk; vuotta aikaisemmin se oli 3 520 milj. mk. Liikkeeseenlaskijan mukaan määrät olivat seuraavat: valtio 2 154 milj. mk, kunnat 26 milj. mk, luottolaitokset 1 031 milj. mk ja muut 458 milj. mk.

Arvopaperimarkkinoiden tuntuvaa vilkastumista vuonna 1972 osoittaa Helsingin Arvopaperipörssin vaihdon kasvu 92.5 milj. markasta 166.9 milj. markkaan eli 80 %. Pörssiyhtiöiden useat suuret osakeannit, joista maksullisten osuus oli vajaat 240 milj. mk, lisäsivät tarjontaa, mutta se jäi kuitenkin niukaksi voimakkaaseen kysyntään verrattuna. Niinpä osakkeiden kurssitaso oli osakeindeksillä mitattuna vuoden päättyessä 59 % korkeampi kuin vuotta aikaisemmin. Vaihdon volyyymi kasvoi siten noin viidenneksen. Arvopaperikaupan jatkuva suuri kasvu johtuu ilmeisesti osaltaan toimeenpannuista verouudistuksista ja pörssitietouden lisääntymisestä. Kuluneen vuoden vaihdon vilkastumiseen vaikuttivat erityistekijöinä mm. valtion obligaatioista vapautuneet varat ja inflaatio.

II. SUOMEN PANKIN RAHAPOLITIIKKA

Yleiset rahapoliittiset toimenpiteet

Vuoden 1971 puolella toteutettuja rahapoliittisia toimenpiteitä, jotka tähtäsivät kertomusvuoden tuotannon ja työllisyyden tukemiseen, olivat ennen kaikkea liikepankkien keskuspankkiluottokiintiöiden korottaminen sekä korkokannan yleinen alentaminen kertomusvuoden alusta. Tähän rahapolitiikkaan liittyi läheisesti myös syksyllä 1971 päätetty yksityisen sektorin suhdannevarausten vapauttaminen. Nämä varaukset vapautuivat osaksi jo vuonna 1971, mutta valtaosaltaan vuoden 1972 aikana.

Näiden edellisen vuoden aikana suoritettujen toimenpiteiden vaikutusta pyrittiin tehostamaan toukokuussa rahalaitoksille lähetetyllä kiertokirjeellä luotonantopolitiikan suuntaviivoista. Tällöin tähdennettiin investointien mahdollisimman nopean käynnistämisen suotavuutta. Erityisen suositeltavina pidettiin sellaisia tuotannollisia investointeja, joilla rakennusvaiheessa olisi tuntuva työllisyysvaikutus kertomusvuoden lopulla ja sitä seuraavan talven aikana. Suotavina pidettiin myös luottoja, jotka tukisivat asuntotuotantoa kertomusvuonna ja sitä seuraavana talvikautena sekä samaan aikaan suoritettavia ympäristönsuojeluinvestointeja. Samalla esitettiin rahalaitoksille kuitenkin varoitus siitä, että suhdannenousun vauhdittuessa kaikkea luottojen kysyntää tuskin voidaan taloudellista tasapainoa järkyttämättä tyydyttää, mistä syystä rahalaitosten olisi syytä tiukentaa suhtautumistaan luottopyyntöihin, jotka koskisivat vuoden 1973 jälkeen aloitettavia investointihankkeita. Näillä luotonantopolitiikan suuntaviivoilla pyrittiin antamaan rahalaitoksille suhteellisen pitkälle tulevaisuuteen ulottuva kuva siitä, mitä Suomen Pankin senhetkisiin ennusteisiin pohjautuvan näkemyksen mukaan rahalaitosten luotonannolta todennäköisesti tultaisiin rahapolitiikan tavoitteita ajatellen edellyttämään. Pitemmälle tulevaisuuteen ulottuvat luotonantopolitiittiset ohjeet nähtiin hyödyllisiksi sikäli, että rahalaitosten on luottolupaustensa vuoksi vaikeata nopeasti sopeuttaa luotonantooaan kulloisenkin taloudellisen tilanteen vaatimuksia vastaavaksi. Taloudellisten ennusteiden epävarmuus asettaa kuitenkin rajat näinkin pitkälle tulevaisuuteen ulottuvien suositusten täsmällisyydelle.

Keväällä 1971 toimeenpantua, rahalaitosten lähinnä kulutustavarahan-kintoihin myönnettyjä luottoja koskenutta määrällistä rajoitusta jatkettiin vuoden 1971 lopulla aina kertomusvuoden kesäkuun loppuun asti. Kesäkuussa rahalaitoksille lähettämässään kiertokirjeessä Suomen Pankki totesi, ettei se enää nähnyt tarkoituksenmukaiseksi jatkaa kyseistä kulutusluotto-rajoitusta kesäkuun lopun 1972 jälkeen. Samalla Suomen Pankki kuitenkin totesi, että huolimatta määrällisen rajoituksen poistamisesta rahalaitosten tulisi jatkuvasti suhtautua kielteisesti kulutushankintojen rahoittamiseen tähtääviin luottopyyntöihin, jotta investointien rahoitusmahdollisuuksia ei kavennettaisi sitomalla säästö pääomia kestokulutushyödykkeisiin.

Kesäkuussa Suomen Pankki antoi kauppa- ja teollisuusministeriölle osamaksukaupan luottoehtoja koskevan lausunnon, jossa pankki totesi, että sen käsityksen mukaan oli suhdannepoliittisesti perusteltua ja myös maksutasekehityksen valossa mahdollista eräiltä osin lieventää voimassa olevia osamaksukaupan luottoehtoja koskevia määräyksiä. Lausunnossa tarkoitettuja määräyksiä lievennettiin heinäkuussa tehdyllä valtioneuvoston päätöksellä. Lievennys koski kuorma- ja pakettiautojen sekä rajoitusten alaisten kotitalouskoneiden osamaksuehtoja. Sen sijaan henkilöautojen osamaksuehtoja koskeneet rajoitukset pysytettiin ennallaan.

Elokuussa Suomen Pankki kumosi ne tavara- ja rahoitusvekselilimiittien sekä osamaksurahoitusyhtiöille myönnettyjen rahoituslimiittien alentamista koskeneet ohjeet, jotka oli annettu vuoden 1970 lokakuussa.

Huolimatta siitä, että Suomen Pankki kumotessaan kulutusluottoja koskeneet määrälliset rajoitukset oli kehottanut rahalaitoksia jatkuvasti suhtautumaan kielteisesti kulutusluottojen myöntämiseen, eräät rahalaitokset markkinoivat syksyn aikana voimakkaasti juuri lähinnä kulutushankintojen rahoitukseen tarkoitettuja pienluottoja. Näiden pienluottojen koroissa esiintyi myös huomattavia eroja eikä korkojen suuruus kaikissa tapauksissa vastannut Suomen Pankin suosittamaa luottojen yleistä korkoporrastusta. Rahalaitosten kanssa käytyjen neuvottelujen perusteella Suomen Pankki antoi joulukuun lopulla rahalaitoksille ohjeet tällaisten, lähinnä kulutushankintojen rahoitukseen tarkoitettujen pienluottojen myöntämisessä noudatettavista periaatteista. Ohjeissa edellytettiin, että lainan tai vekselin muodossa annettavista pienluotoista peritään korkoa 10—11 % vuodessa. Luotollisten palkkatilien koron ja provision edellytettiin yhteensä olevan vähintään 10 % siten, että koron osuus olisi vähintään 7 $\frac{1}{2}$ %. Pienluottojen enimmäismääräksi asiakasta kohden suositeltiin kuukauden nettopalkkaa, kuitenkin enintään 5 000 markkaa. Tämä puuttuminen pankkien kulutusluottomarkkinointiin perustui niihin, lähinnä kasvu- ja rakennepoliittisiin näkökohtiin, jotka oli tuotu esille jo kesäkuussa annetuissa ohjeissa.

Liikepankkien keskuspankkiluottokiintiöt pysytettiin koko vuoden ajan sillä, kiintiöiden käyttöön nähden korkealla tasollaan, jolle ne oli nostettu

vuoden 1971 lokakuun alussa. Tämän kiintiöiden väljyyden tavoitteena oli turvata kaikkien hyväksyttävissä olevien investointiprojektien luottorahoitus, jotta investointitoiminta osaltaan tukisi tuotantoa ja työllisyyttä.

Suomen Pankki jatkoi vuoden 1972 aikana edelleen talletustodistusten kauppoja. Talletustodistusten määrä nousi vuoden aikana 400 milj. markasta 790 milj. markkaan.

Erityisluottojärjestelyt

Suomen Pankki jatkoi osallistumisestaan kotimaisten toimitusluottojen rahoitusjärjestelyyn edellisenä vuonna tarkistettujen suuntaviivojen pohjalta. Siten Suomen Pankin luotto-osuus oli edelleen 30 % luototettavaksi jäävästä kauppahinnan osasta. Elokuussa hyväksyttiin Postipankki liikepankkien rinnalle osalliseksi luottojärjestelyyn.

Niiden tavarantoimitusten kokonaisarvo, joihin luottovaroja tämän luottojärjestelyn puitteissa on myönnetty, nousi vuoden aikana 1 888 milj. markasta 2 130 milj. markkaan. Tästä on Suomen Pankin rahoitusosuus 470 milj. mk ja muiden pankkien rahoitusosuus 1 197 milj. mk; loppuosa koostuu tilaajien käteisrahoitusosuuksista. Suomen Pankin luotto-osan saldo kasvoi vuoden aikana 62 milj. mk ja oli vuoden lopussa 236 milj. mk.

Vuoden 1972 loppuun mennessä oli Suomen Pankki antanut luottojärjestelyn aloittamisesta vuodesta 1967 lähtien 587 luottovarausta, joista 68 on peruutettu. Kokonaan takaisin maksettuja luottoja oli 73 ja nostamattomia 100. Luottovaroja oli myönnetty 60 toimittajalle ja ne jakaantuivat 113 tilaajan kesken.

Aikaisempaan, vuonna 1963 käynnistettyyn metalliteollisuuden keskipitkiä toimitusluottoja koskevaan järjestelyyn liittyviä luottoja oli vuoden lopussa käytössä enää 0.4 milj. mk.

Uusvientiluottojärjestelyäkin jatkettiin edellisenä vuonna pankeille annettuihin ohjeisiin nojautuen. Käytössä olevien luottojen määrä oli kertomusvuoden lopussa 39 milj. mk ja luotonsaajien lukumäärä 193. Vastaavat luvut olivat vuoden alussa 37 milj. mk ja 185 yritystä. Uusvientiluotolla viejät voivat rahoittaa tietyin edellytyksin viennin kasvusta tai aloittamisesta aiheutuvan käyttöpääoman lisätarpeensa.

III. SUOMEN PANKIN VALUUTTAPOLITIikka

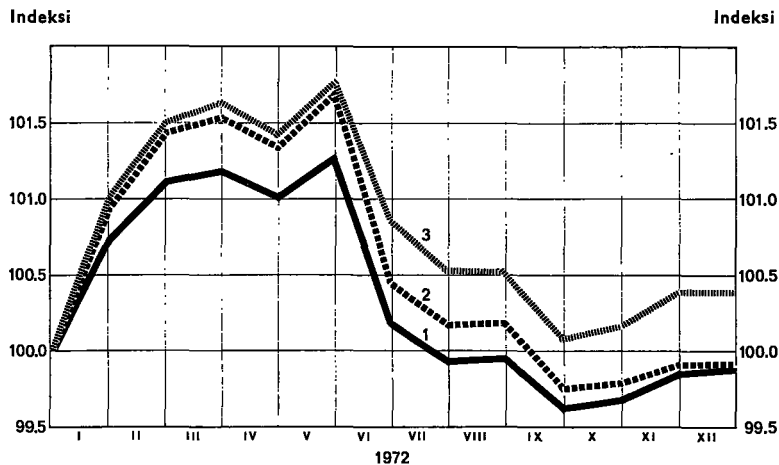
Valuuttakurssit

Maaliskuun 30 päivänä 1962 annetun rahalain 2 §:n 1 momentin sekä Kansainvälisen Valuuttarahaston sopimusartikloiden (Sop.S. 45/1969) edellyttämä markan kansainvälinen perusarvo eli pariarvo oli kertomusvuoden aikana 0.211590 grammaa hienoa kultaa, joka vastaa 146.999 markkaa troyunssilta kultaa. Valuuttarahaston johtokunnan joulukuun 18 päivänä 1971 tekemän päätöksen [3463—(71/126)] nojalla Suomen Pankki otti joulukuun 20 päivänä 1971 käyttöön ns. keskuskurssin, joksi määrättiin 4.10 mk Yhdysvaltain dollarilta. Keskuskurssin tehtävänä oli toimia tilapäisesti perusarvon sijasta suureena, jonka pohjalta valuuttakurssien päivittäisten vaihteluiden rajat määrättiin. Samalla muutettiin näitä rajoja siten, että vaihtelualue Yhdysvaltain dollarin kurssien osalta laajeni $2\frac{1}{4}$ prosenttiin keskuskurssin kahden puolen ja muiden kurssien osalta enintään $4\frac{1}{2}$ prosenttiin keskuskurssien perusteella laskettujen kurssien molemmin puolin. Keskuskurssi ja laajennetut vaihtelualueet olivat voimassa koko kertomusvuoden ajan.

Huolimatta joulukuussa 1971 Washingtonissa tehdystä sopimuksesta eräiden tärkeiden valuuttojen kurssikehityksessä esiintyi jatkuvasti epävarmuutta kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla kertomusvuoden aikana. Eräiden tärkeiden maiden pyrkimykset rajoittaa lyhytaikaisen pääoman liikkuvuutta sekä suhdannekehityksestä johtuva Yhdysvaltojen ja Euroopan välisten korkoerojen supistuminen rauhoittivat kuitenkin jossain määrin valuuttamarkkinoita. Suurimmat häiriöt olivat punnan kurssin voimakas lasku sekä kullin markkinahinnan nopea nousu. Yhdysvaltojen vaihtotaseen jatkuva alijäämä sekä Japanin entistä suurempi ylijäämä olivat kertomusvuoden aikana huolen aiheita.

Toukokuun 8 päivänä Yhdysvallat devalvoi virallisesti dollarin 7.9 %:lla. Tämän jälkeen valuuttaspekulaatio kohdistui entistä voimakkaammin puntaan. Valuuttavarantoaan suojellakseen Englannin viranomaiset ilmoittivat kesäkuun 23 päivänä, ettei Englanti enää noudata punnan kurssille määrättyjä ääriarvoja. Länsi-Euroopan valuuttamarkkinoiden ollessa suljettuina kesäkuun 26 ja 27 päivänä Suomen Pankki noteerasi kurssit ainoastaan dollarille ja ruplalle eikä tämän jälkeen enää noudattanut punnan kurssille määrättyjä ääriarvoja. Päätös punnan liukumisesta vähensi valuuttaspekulaatiota loppuvuoden aikana.

KESKIMÄÄRÄINEN PAINOTETTU VALUUTTAKURSSIEN MUUTOS SUHTEESSA
MARKKAAN VUONNA 1972 (indeksi 1. 1. 1972 = 100)

1. Maksuvaluuttaosuuksilla painotettu
2. Vientiosuuksilla painotettu
3. Tuontiosuuksilla painotettu

Koska ero Belgian frangin kaupallisen ja ei-kaupallisen kurssin välillä kesän aikana kasvoi, Suomen Pankki noteerasi syyskuun 12 päivästä lähtien Belgian frangille kahta kurssia. Tanskan EEC-äänestyksestä johtunut epävarmuus aiheutti Tanskan valuuttamarkkinoiden sulkemisen syyskuun 26 ja lokakuun 2 päivän väliseksi ajaksi, minkä johdosta Suomen Pankki ei noteerannut kurssia Tanskan kruunulle. Islannin kruunulle ei joulukuun 18 ja 20 päivän välisenä aikana noteerattu kurssia kruunun devalvointipäätöksen yhteydessä.

Kertomusvuoden aikana Suomi, kuten muutkin pohjoismaat, on noudattanut väliaikaiseksi tarkoitettua keskuskurssijärjestelmää. Odotettua takaisinsiirtymistä parikurssijärjestelmään ei vuoden aikana voitu toteuttaa kansainvälisen valuuttajärjestelmän uudistustyön keskeneräisyyden ja valuuttamarkkinoilla vallitsevan epävarmuuden jatkumisen takia.

Dollarin kurssi suhteessa muihin tärkeisiin valuuttoihin heikkeni alkuvuoden aikana mutta vahvistui taas kesän aikana. Koska dollarin markka-kurssi pidettiin verraten vakaana, myös Suomen markkan keskimääräinen kansainvälinen arvo heikkeni kesäkuuhun saakka, jonka jälkeen punnan kurssin aleneminen nosti markkan arvoa. Vuoden 1971 joulukuun keskuskurssipäätöksen jälkeiseen kurssiin verrattuna markka oli kertomusvuoden lopussa vahvistunut peräti 7.7 % puntaan nähden. Oheisessa taulukossa on esitetty valuuttojen myyntikurssit vuoden 1971 ja 1972 lopussa.

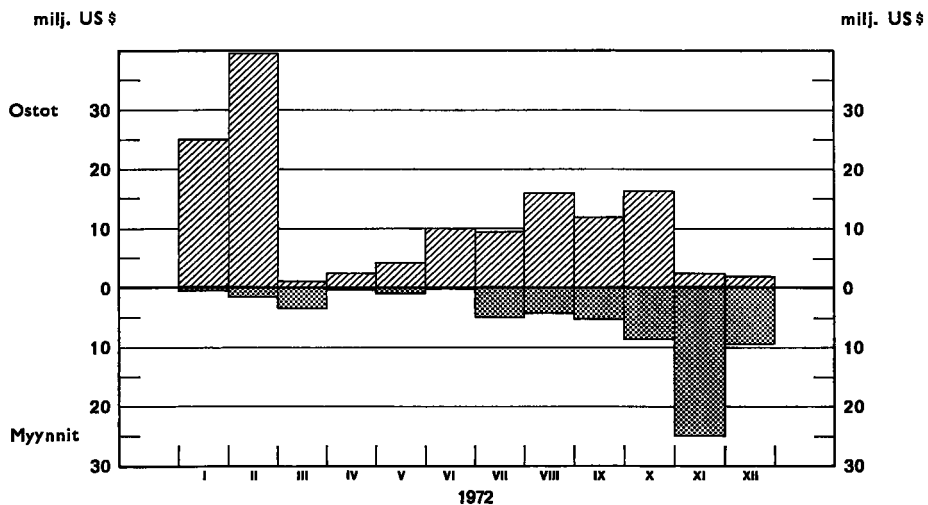

Sivuilla 20 ja 21 olevista kuvioista ilmenevät Suomen markan kansainvälisen arvon keskimääräiset muutokset vuonna 1972 eri tavoilla painotettuina sekä Suomelle tärkeimpien valuuttojen markkaurssien kehitys toukokuusta 1971 vuoden 1972 loppuun.

Terminikauppa

Kertomusvuoden aikana etenkin lyhyet, 1–3 kuukauden termiinisopimukset olivat suosittuja Suomen termiinimarkkinoilla ja edustivat noin puolta kaikista termiinkaupoista. Suomen Pankin termiinivaluuttojen ostot olivat vuoden aikana 141 milj. mk ja myynnit 65 milj. mk. Varsinkin vuoden loppua kohti myynnit lisääntyivät suhteellisen paljon ostojen taas vähentyessä. Joulukuun 28 päivänä Yhdysvaltojen dollarin 3 kuukauden termiini-myyntikurssi oli 4.200 mk eli 0.5 % (vuositasolla 2.0 %) korkeampi kuin avistamyyntikurssi.

SUOMEN PANKIN TERMIINIOSTOT JA -MYYNIT VUONNA 1972

Ulkomainen maksuliike

Suotuisa kauppataaseen ja valuuttavarannon kehitys kevään aikana osoitti, että tuontiluottojen väliaikaisen rajoittamisen tarve oli pienentynyt. Tämän johdosta Suomen Pankki päätti toukokuun 26 päivänä lopettaa tuonnin käteismaksujärjestelmän.

Kahdenkeskisissä maksusopimuksissa, joita Suomella kertomusvuoden lopulla oli Neuvostoliiton, Bulgarian, Romanian, Saksan demokraattisen

tasavallan ja Unkarin kanssa, käytettiin selvitysvaluuttoina edelleen ruplaa ja clearingdollaria. Clearingdollareita myytäessä ja ostettaessa noudatettiin edelleenkin Yhdysvaltain dollarin kurseja. Maksuissa Puolan ja Tšekkoslovakian kanssa jatkettiin kokeilunluonteista järjestelyä, jonka mukaisesti tilit pidettiin vapaasti vaihdettavina Yhdysvaltain dollareina. Maksuliike Kiinan kansantasavallan kanssa tapahtui kahdenkeskisen selvitystilin kautta, joka kummassakin maassa pidettiin sen oman valuutan määräisenä.

Suomen Pankin johtokunta päätti joulukuun 13 päivänä, että pankki osallistuu Euroopan maksusopimuksen (EMA) lopettamisen yhteydessä muodostettavaan, OECD-maiden keskuspankkien väliseen kurssitakuujärjestelmään. Järjestelmän puitteissa on tarkoitus suojata keskuspankkien toistensa tileillä pitämät avistasaavat mahdolliselta kurssitappioriskiltä bilateraalisesti sovittuihin määriin saakka. Järjestelmään kuuluvat 18 maan keskuspankit ja sen asiamiehenä toimii Kansainvälinen Järjestelypankki (BIS).

Kertomusvuoden aikana Suomen Pankki ryhtyi toimiin valuuttamääräyksien uudistamiseksi ja yksinkertaistamiseksi. Valmistelutyö saatiin päätökseen vuoden lopulla, jolloin säädettiin laki oikeudesta harjoittaa valuuttanvaihtoa (909/72) ja valuuttalaki (910/72). Samalla kumottiin 30 päivänä joulukuuta 1959 annettu valuuttakauppalaki. Näiden lakien perusteella annettiin uusi valtioneuvoston päätös valuuttalain täytäntöönpanosta sekä Suomen Pankin päätös valtioneuvoston päätöksen soveltamisesta. Lait ja päätökset tulivat voimaan vuoden 1973 alusta.

Pääomanliikkeiden kehitys

Kansainväliset pääomamarkkinat vilkastuivat edelleen vuonna 1972. Erityisesti euromarkkinat olivat poikkeuksellisen likvidit ja euro-obligaatioiden emissiovolyymien kasvu jatkui edellisten vuosien tapaan. Sijoittajien dollaria kohtaan tuntema luottamuspuula sai aikaan pienehkön supistumisen dollarilainojen suhteellisessa osuudessa; dollarilainojen osuus oli katsausvuonna vajaat 60 % kaikista emissioista. Myös Suomen uusista pitkäaikaisista ulkomaisista lainoista oli dollarimääräisten lainojen osuus hieman edellisvuotista pienempi; se jäi alle 50 prosentin.

Suomen pitkäaikaisen ulkomaisen velan kokonaismäärä nousi kertomusvuoden loppuun mennessä 9 985 milj. markkaan oltuaan vuoden 1971 lopussa 7 959 milj. mk. Pitkäaikaisia ulkomaisia lainoja nostettiin 3 064 milj. mk eli 295 milj. mk enemmän kuin edellisenä vuonna. Kuoletukset olivat 1 038 milj. mk oltuaan 882 milj. mk vuonna 1971. Pitkäaikaisen lainapääoman nettotuonti, 2 026 milj. mk, oli näin ollen 139 milj. mk edellisvuotista suurempi. Uudet lainat suuntautuivat miltei yksinomaan yritys-

sektoriin; valtion ja kuntien ulkomaisten lainojen nostot olivat jopa niiden samanaikaisia kuoletuksia pienemmät.

Kuten oheisesta taulukosta ilmenee, tuotiin viime vuonna yli puolet pitkäaikaisesta lainapääomasta rahoituslainoina. Niiden osuus koko lainakannasta oli vuoden lopussa niinkään melkein puolet. Rahoituslainojen nettonostot, 1 278 milj. mk, olivat 16 milj. mk edellisvuotista pienemmät. Rahoituslainoista tuotiin 632 milj. mk obligaatiolainoihin rinnastettavina private placement -lainoina, joiden määrä on parin viime vuoden aikana moninkertaistunut.

Suomen pitkäaikaiset ulkomaiset velat ja saatavat lainojen luonteen mukaan jaoteltuna, milj. mk

	31. 12. 1971	Muutokset 1972			31. 12. 1972
		Nostot	Kuole- tukset	Netto- muutos	
Valtioilta saadut luotot ...	503	—	101	— 101	402
— Neuvostoliitto	200	—	44	—44	156
— Ruotsi	158	—	29	—29	129
— Yhdysvallat	145	—	28	—28	117
Kansainvälisiltä rahalaitok- silta saadut lainat	590	40	69	— 29	561
Obligaatiolainat	2 071	735	126	+ 609	2 680
Rahoituslainat	3 486	1 686	408	+ 1 278	4 764
Tuontiluotot	1 198	553	307	+ 246	1 444
Tytäryhtiölainat	111	50	27	+ 23	134
Pitkäaikainen velka	7 959	3 064	1 088	+ 2 026	9 985
Pitkäaikainen saatava	1 506	708	228	+ 480	1 986
Pitkäaikainen nettovelka ..	6 453	2 356	810	+ 1 546	7 999

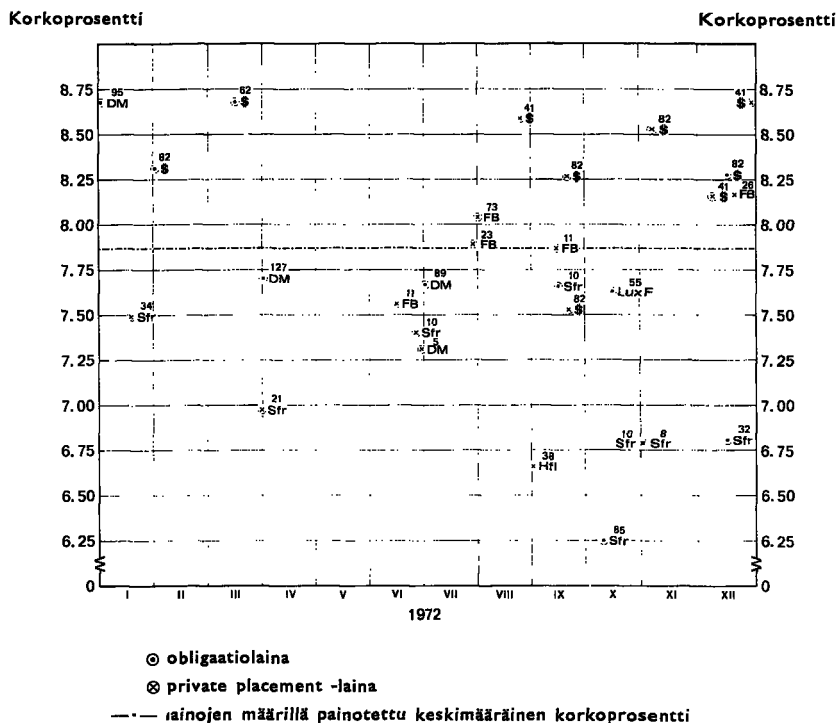
Vuoden 1972 aikana nostetuista 17 private placement -lainasta oli kuusi dollareina, viisi Belgian frangeina, neljä Sveitsin frangeina, yksi D-markkoina ja yksi Hollannin floriineina. Näiden lainojen lyhin laina-aika oli viisi ja pisin 20 vuotta.

Kertomusvuonna laskettiin ulkomailla liikkeeseen 11 suomalaista obligaatiolainaa, yhteismäärältään 735 milj. mk, mikä osoittaa jyrkkää kasvua edellisen vuoden 432 milj. markkaan verrattuna. Näistä oli neljä Sveitsin frangin määräistä lainaa, kolme dollarilainaa, kolme D-markkalainaa ja yksi Luxemburgin frangin määräinen laina. Katsausvuoden aikana kuollettiin obligaatiolainoja 126 milj. markan arvosta.

Kuviossa sivulla 25 on esitetty vuonna 1972 ulkomailla liikkeeseen laskettujen suomalaisten obligaatio- ja private placement -lainojen efektiiviset

VUONNA 1972 ULKOMAILLA LIIKKEESEEN LASKETTUIJEN OBLIGAATIO- JA PRIVATE PLACEMENT -LAINOJEN LIIKKEESEENLASKUAJANKOHDAN MUKAISET EFEKTIIVISET KORKOKUSTANNUKSET LAINANOTTAJALLE (luvut milj. mk)

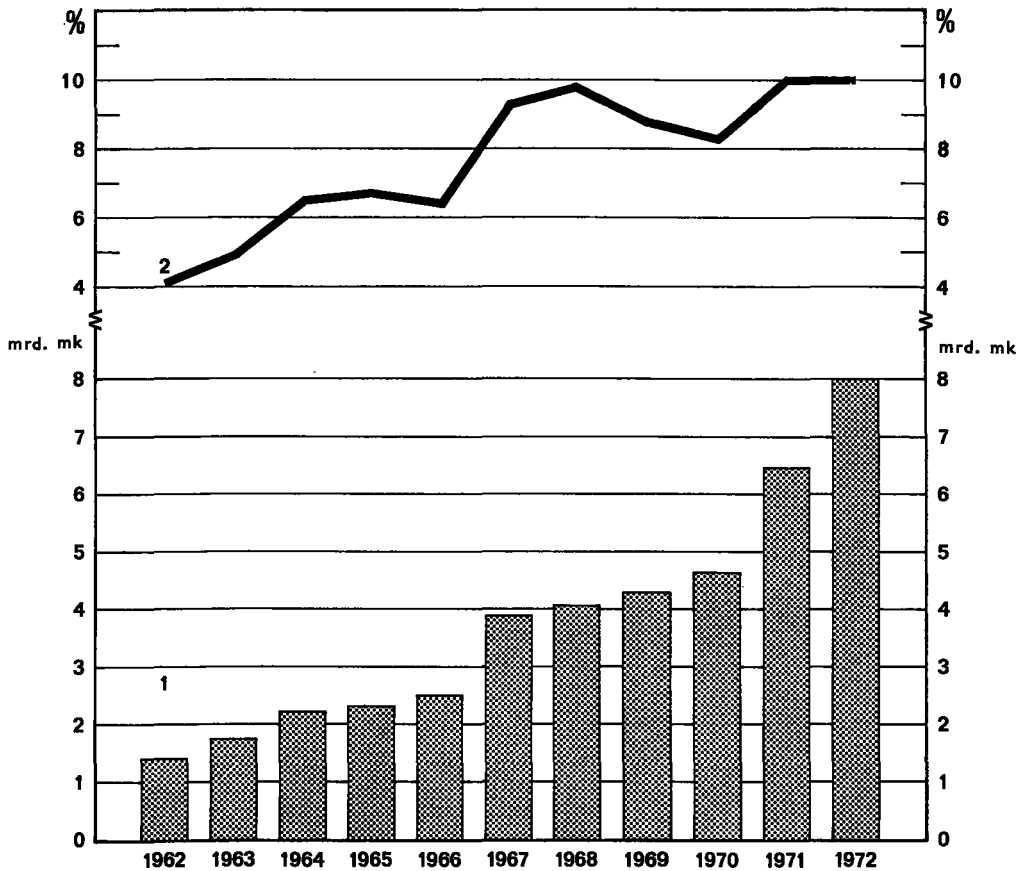

korkokustannusprosentit lainanottajalle. Lainojen määrillä painotettu keskimääräinen korkoprosentti oli kertomusvuonna 7.87; vuonna 1971 oli vastaava keskiarvokorko 8.72 %. Sveitsin frangin vahvuutta ilmentää se, että kaikki Sveitsin frangin määräiset lainat ovat keskiarvon alapuolella. Vastavasti vain yksi dollarilaina on saatu keskimääräistä pienemmällä korolla.

Vuoden 1972 lopussa oli Suomen pitkäaikaisesta ulkomaisesta velasta 43 % dollareina, 28 % D-markkoina, 12 % Sveitsin frangeina sekä 5 % puntina; loppuosa jakautui usean eri valuutan kesken. Velanhoitokustannukset — korot ja kuoletukset — olivat 1 568 milj. mk eli 284 milj. mk suuremmat kuin vuonna 1971. Velanhoitosuhde eli velanhoitokustannuksien suhde vaihtotaseen tuloihin pysyi edellisvuotisella tasolla, se oli nimittäin 10.1 % (ks. kuvio s. 26).

Suomen pitkäaikaiset ulkomaiset saatavat, joiden määrä kertomusvuoden aikana oli lisääntynyt 480 milj. mk 1 986 milj. markkaan, koostuvat lähinnä vientiluotoista ja suomalaisten yritysten ulkomailta sijaitseville tytäryhtiöilleen myöntämistä lainoista. Pitkäaikainen ulkomainen netto-

PITKÄAIKAINEN NETTOVELKA JA VELANHOITOSUHDE VUOSINA 1962—1972

1. Pitkääikainen nettovelka (velka miinus saatava) kunkin vuoden lopussa
2. Velanhoitosuhde eli kuoletusten ynnä korkojen suhde vaihtotaseen tuloihin

velka lisääntyi täten kertomusvuoden aikana 1 546 milj. mk ja oli vuoden lopussa 7 999 milj. mk.

Suorat sijoitukset ovat muualla maailmassa, lähinnä monikansallisten yritysten kasvun mukana, voimakkaasti lisääntyneet. Suomen talouselämälle on niiden merkitys kuitenkin vähäinen. Suoria sijoituksia tuotiin Suomen Pankin lupien mukaan Suomeen katsausvuoden aikana bruttomäärältään 103 milj. mk (ks. taulukko sivulla 27). Hieman yli puolet tästä summasta oli peräisin Pohjois-Amerikasta. Vuoden lopussa oli Suomessa 638 yritystä, jotka olivat kokonaan tai osaksi ulkomaisessa omistuksessa. Näistä 151 oli teollisuus- ja 368 markkinointiyrityksiä. Suoria sijoituksia Suomesta ulko-

maille tehtiin 144 milj. markan arvosta, joka oli yli kaksinkertainen määrä vuoteen 1971 verrattuna.

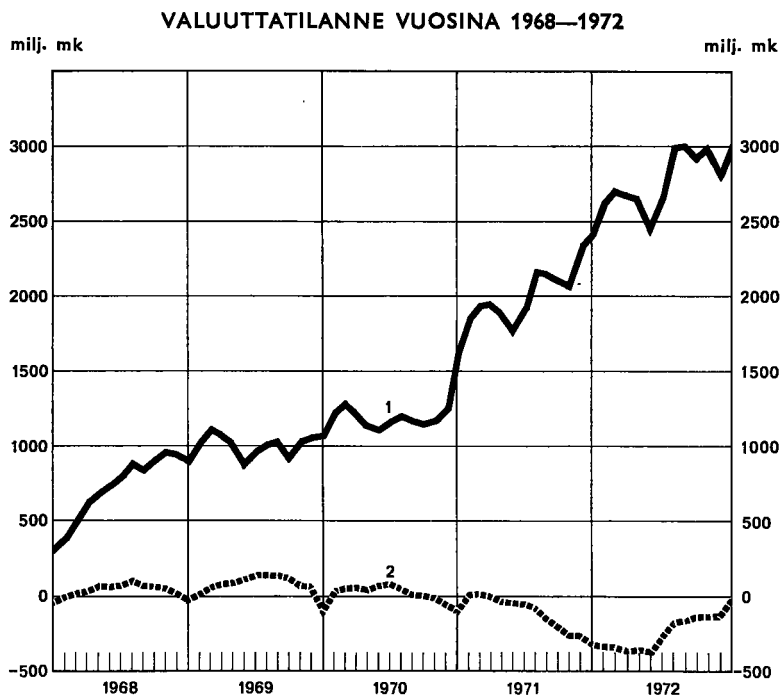
Suorat sijoitukset vuosina 1968—1972, milj. mk

Vuosi	Yhteensä	Suomeen		Yhteensä	Ulkomaille	
		Teollisuuteen	Markkinointi-yrityksiin		Teollisuuteen	Markkinointi-yrityksiin
1968	27	9	18	86	81	5
1969	94	47	47	46	31	15
1970	46	13	33	37	15	22
1971	91	32	59	60	26	34
1972	103	18	85	144	119	25

Valuuttatilanne

Valuuttatilanteen kehitystä vuoden 1972 aikana Suomen Pankin ja valuuttapankkien osalta valaisevat alla oleva kuvio ja seuraava asetelma.

Vaihtotaseen edellistä vuotta suotuisamman kehityksen sekä jatkuvan pääomantuonnin johdosta koko maan valuuttavaranto nousi vuoden aikana

1. Suomen Pankin ja valuuttapankkien varanto
2. Siitä: sidottuja valuuttoja

	Varanto 31. 12. 1971			Varanto 29. 12. 1972			Muutos		
	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä	Suomen Pankki	Muut milj. mk	Yhteensä	Suomen Pankki	Muut	Yhteensä
Kulta	205	—	205	205	—	205	—	—	—
Erityiset nosto- oikeudet	197	—	197	283	—	283	+ 86	—	+ 86
Kultaosuus Kansain- välisessä Valuutta- rahastossa	268	—	268	268	—	268	—	—	—
Vaihdettavat valuu- tat	1 920	143	2 063	1 814	463	2 277	—106	+ 320	+ 214
Sidotut valuutat ...	—297	—3	—300	—6	—3	—9	+ 291	—	+ 291
Yhteensä	2 298	140	2 438	2 564	460	3 024	+ 271	+ 320	+ 591

591 milj. mk eli 3 024 milj. markkaan. Varsinkin valuuttapankkien valuutta-
saatavat kasvoivat huomattavasti eli 320 milj. mk. Vuoden 1972 lopussa oli
Suomen Pankin valuuttavarannosta 8 % kultaa, 11 % erityisiä nosto-
oikeuksia, 10 prosentin suuruinen kultaosuus Valuuttarahastossa sekä 71 %
vaihdettavia valuuttoja. Vaihdettavien valuuttojen osuus koko maan valuut-
tavarannosta oli 75%. Suomen Pankin avistavaluutanmyynnit liikepankeille
olivat kertomusvuoden aikana 376 milj. dollaria ja avistavaluutanostot
liikepankeilta 293 milj. dollaria.

IV. SUOMEN PANKIN TASEET

Suomen Pankin taseista annetaan vuosikirjan taulukko-osastossa yksityiskohtaisia lukuja. Aikaisempaan verrattuna taulukkoja on kuitenkin paikoin supistettu. Seuraavassa esitetään tase-erien sisällöstä ja kehityksestä eräitä täydentäviä tietoja ja yhteenvetoja.

Ulkomaiset tilit

Pankin ulkomaiset tilit kehittyivät kertomusvuonna seuraavasti:

	31. 12. 1971	29. 12. 1972	Muutos
	milj. mk		
Kulta	205	205	+ 0
Erityiset nosto-oikeudet	197	283	+ 86
Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa .	268	268	+ 0
Ulkomaiset valuutat	1 950	1 929	— 21
Ulkomaiset vekselit	119	110	— 9
Ulkomaiset obligaatiot	37	117	+ 80
Markkaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	530	530	— 0
Vastaavat	3 306	3 442	+186
Ulkomaiset valuuttatilit	297	78	—219
Ulkomaiset markkatilit	30	43	+ 13
Kansainvälisen Valuuttarahaston markkatilit	530	530	— 0
Osoitetut erityiset nosto-oikeudet	174	258	+ 84
Vastattavat	1 031	909	—122
Ulkomainen nettosaatava	2 275	2 533	+258

Erityisten nosto-oikeuksien määrä kasvoi 86 milj. mk, josta 84 milj. mk johtui nosto-oikeuksien kolmannesta jaosta. Pankin ulkomaiset valuuttasaatavat sen sijaan supistuivat 21 milj. mk. Valuuttavelat vähenivät puolestaan 206 milj. mk. Pankin kulta- ja valuuttavaranto nousi nettomääräisesti 271 milj. mk ja oli vuoden päättyessä 2 564 milj. mk. Muista ulkomaisista saatavaeristä ulkomaiset obligaatiot lisääntyivät 80 milj. mk.

Valtion tilit

Seuraavasta asetelmasta käy ilmi pankin ja valtion välisten tilien kehitys:

	31. 12. 1971	29. 12. 1972 mlj. mk	Muutos
Shekkitili	2	1	— 1
Vientimaksutili	15	2	—13
Suhdanneverovarvat	114	42	—72
Valtion suhdannerahaston tili	9	4	— 5
Vastattavat	140	49	—91

Tase-erään »määräaikaiset kotimaiset sitoumukset» sisältyvä vientimaksutili väheni käytön johdosta 13 mlj. mk, ja tilillä oli varoja vuoden päättyessä 2 mlj. mk. Suhdanneveroaroja käytettiin vuoden aikana 72 mlj. mk ja niitä oli vuoden lopussa jäljellä 42 mlj. mk. Myös nämä varat sisältyvät »määräaikaisiin kotimaisiin sitoumuksiin».

Valtio käytti vuoden aikana valtaosan suhdannerahastonsa varoista, joista suurin osa oli Suomen Pankin toimesta sijoitettuna ulkomaisiin saataviin. Nämä sijoitukset eivät sisälly Suomen Pankin taseeseen. Suomen Pankin »määräaikaisissa kotimaisissa sitoumuksissa» olevalla suhdannerahaston tilillä oli vuoden päättyessä 4 mlj. mk.

Asetelman ulkopuolelle jäävät pankin omistamat valtion obligaatiot sekä valtiolle myydyt talletustodistukset.

Pankkien tilit

Pankin asemaa rahalaitoksiin nähden kuvaa seuraava asetelma:

	31. 12. 1971	29. 12. 1972 mlj. mk	Muutos
Diskontatut vekselit	848	752	—96
Rediskontatut vekselit	1	1	—
Shekkitilit	—	5	+ 5
Vastaavat	849	758	—91
Postipankin shekkitili	2	2	— 0
Yksityisten rahalaitosten shekkitilit	9	—	— 9
Mortgage Bank of Finland Oy	1	0	— 1
Vastattavat	12	2	—10
Pankkien nettovelka	837	756	—81

Rahalaitosten diskonttaamien vekseleiden määrä supistui vuoden 1972 aikana 96 milj. mk. Rediskontattujen vekselien määrä sen sijaan pysyi ennallaan ja oli vuoden lopussa 1 milj. mk. Yksityisten rahalaitosten shekkitilit osoittivat Suomen Pankin saatavaa pankeilta.

Vastattavien puolella Postipankin shekkitili oli vuoden lopussa saman suuruinen kuin edellisen vuoden päättyessä.

Rahalaitosten nettovelka Suomen Pankille supistui vuoden aikana 81 milj. mk ja oli vuoden lopussa 756 milj. mk. Tällöin ei ole otettu lukuun pankin omistuksessa olevia eri raha- ja luottolaitosten obligaatioita eikä toiselta puolen näille myytyjä Suomen Pankin talletustodistuksia.

Rahalaitosten asemaa tarkasteltaessa on lisäksi otettava huomioon ne asetelmaan sisällyttömät vastuut, jotka ovat syntyneet eri rahoitusjärjestelyjen yhteydessä. Suomen Pankin ostamia vekseleitä, joiden maksamisesta rahalaitokset ovat vastuussa, ovat jo mainitut uusvientiluottovekselit ja vuoden 1963 toimitusluottojärjestelyyn liittyvät vekselit samoin kuin ulkomaan valuutan määräiset vientivekselit. Näistä viimeksi mainitut muodostavat pääosan tase-erästä »ulkomaiset vekselit». Vastuisiin kuuluvat myös vuoden 1967 toimitusluottojärjestelyyn liittyvät lainat, jotka on annettu asianomaisten rahalaitosten takuuta vastaan, sekä rahalaitoksilta termiinehdoin ostetut obligaatiot.

Yritysten tilit

Pankin asema yksityisiin yrityksiin nähden kehittyi seuraavasti:

	31.12.1971	29.12.1972 milj. mk	Muutos
Markkamääräiset vekselit	121	44	— 77
Lainat	219	272	+ 53
Muut saatavat	15	5	— 10
Vastaavat	355	321	— 34
Shekkitilit	3	1	— 2
Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset	5	1	— 4
Määräaikaiset sitoumukset	367	61	—306
Vastattavat	375	63	—312
Nettoluotonanto yrityksille	—20	258	+278

Markkamääräiset vekseliluotot yrityksille vähenivät 77 milj. mk ja niiden määrä oli vuoden lopussa 44 milj. mk. Näihin sisältyvien liikepankkien välittämien uusvientiluottojen käytössä oleva määrä sen sijaan lisääntyi 1 milj.

mk ja oli vuoden päättyessä 39 milj. mk. Lainoista oli pääosa vuonna 1967 käynnistettyyn toimitusluottojärjestelyyn liittyviä lainoja. Näiden määrä lisääntyi vuoden aikana 61 milj. mk ja oli vuoden päättyessä 236 milj. mk.

Määräaikaisiin kotimaisiin sitoumuksiin kuuluvien uusien, vuoden 1968 jälkeen tehtyjen investointitalletusten määrä supistui 98 milj. markasta 33 milj. markkaan. Vanhoja investointitalletuksia oli vuoden päättyessä 5 milj. mk ja investointitalletusten yhteismäärä oli siten 38 milj. mk. Samaan tase-erään sisältyvät suhdannetalletukset, joita vuoden alussa oli 184 milj. mk, nostettiin syyskuun loppuun mennessä. Myös ns. alushankintatalletukset, joita vuoden alussa sisältyi em. tase-erään 2 milj. mk, nostettiin vuoden aikana miltei kokonaan.

Suomen Pankin koko nettoluotonanto yksityisille asiakkaille lisääntyi vuoden aikana 278 milj. mk. Vuoden päättyessä yrityksillä oli täten nettovelkaa Suomen Pankille 258 milj. mk.

Muut tilit

Niistä omaisuustaseen vastaaviin kuuluvista tase-eristä, jotka eivät esiinny edellä tarkastelluissa asetelmissa, voidaan kotimaisten obligaatioiden määrän todeta lisääntyneen vuoden aikana 38 milj. markasta 47 milj. markkaan. »Muihin varoihin» kirjattu metalliraha on pankin kassassa olevaa rahaa. Liikkeessä olevan metallirahan määrä, jonka arvoa ei kirjata pankin taseeseen, kasvoi vuoden aikana 150 milj. markasta 165 milj. markkaan. Liikkeessä olevan metallirahan kehitys ja koostumus esitetään taulukoissa 7 ja 9.

Taseen mukaan liikkeessä oleva setelistö oli vuoden lopussa 1 730 milj. mk. Tämän lisäksi tase-erään »muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset» sisältyy vanhan rahayksikön määräisiä seteleitä 10 milj. mk. Kun nämä vanhanmalliset setelit otetaan huomioon, koko liikkeessä olevan setelistön määrä oli vuoden lopussa 1 740 milj. mk. Vuoden aikana setelistö kasvoi 251 milj. mk eli 16.7 %.

Ensisijainen setelinkate, johon luetaan kulta ja pankin ulkomaiset saavat, lisääntyi vuoden 1972 aikana 70 milj. mk ja oli vuoden päättyessä määrältään 2 846 milj. mk. Kun toissijainen kate sen sijaan supistui diskontattujen vekselien vähenemisen johdosta 159 milj. mk, niin setelinanto-oikeus supistui 89 milj. mk. Kun toisaalta liikkeessä oleva setelistö ja vaadittaessa maksettavat sitoumukset yhteensä kasvoivat 29 milj. mk, pieneni setelinantovara 118 milj. mk. Sen suuruus oli vuoden lopussa 1 320 milj. mk. Tietoja setelinannosta esitetään taulukossa 6.

Pankin omien varojen suuruus ilman tilivuoden voittoa oli tilinpäätöksen mukaan 674 milj. mk eli 42 milj. mk suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Lisäys johtui siitä, että vararahastoon siirrettiin puolet vuoden 1971 voitosta. Näiden varojen lisäksi pankilla on sellaisia omaisuuseriä, jotka eivät näy pankin omaisuustaseessa. Niihin kuuluvat arvonalennuksiin sisältyvien varausten lisäksi pääkonttorin ja haarakonttorien toimitilat, setelipaino, eräät muut pankin toiminnan kannalta tarpeelliset kiinteistöt sekä osakkeet, lähinnä Tervakoski Oy:n osake-enemmistö.

Suomen Pankin tulostaseen kehitys ilmenee taulukosta 3. Pankin kokonaistuotot lisääntyivät edellisestä vuodesta 14 milj. mk. Korot ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta kasvoivat 21 milj. mk ja korot obligaatioista 8 milj. mk. Sen sijaan korot kotimaisesta lainausliikkeestä supistuivat 14 milj. mk.

Pankin kokonaiskulut olivat 97 milj. mk eli 18 milj. mk suuremmat kuin edellisenä vuonna. Korot talletuksista nousivat 17 milj. mk. Palkkojen ja palkkioiden lisäys oli 3 milj. mk. Setelien valmistuskulut lisääntyivät 1 milj. mk. Poistot sen sijaan vähenivät 5 milj. mk. Pankin voitto oli 80 milj. mk. Pankin ohjesäännön mukaisesti puolet siitä on siirretty vararahastoon. Voiton toisen puolen käytöstä päättää eduskunta.

V. SUOMEN SUHTEET KANSAINVÄLISIIN RAHALAITOKSIIN

Suomen Pankki hoitaa yhteydet Kansainväliseen Valuuttarahastoon sekä yhdessä asianomaisten ministeriöiden kanssa Maailmanpankkiin (Kansainväliseen Jälleenrakennuspankkiin), Kansainväliseen Rahoitusyhtiöön ja Kansainväliseen Kehittämisyhtiöön, joiden jäsen Suomi on. Kansainvälisessä Järjestelypankissa Suomen Pankki on itse osakkaana. Edellä mainittujen lisäksi Suomi on jäsenenä Aasian Kehityspankissa. Suomen Pankki toimii kyseisten kansainvälisten rahalaitosten sopimusartiklojen mukaisena talletuspaikkana Suomessa.

Kansainvälinen Valuuttarahasto (IMF)

Kansainvälisen Valuuttarahaston (International Monetary Fund) peruskirja allekirjoitettiin joulukuun 27 päivänä 1945 ja rahasto aloitti toimintansa seuraavan vuoden maaliskuun 9 päivänä. Se perustettiin edistämään kansainvälistä valuuttapoliittista yhteistyötä suotuisten edellytysten luomiseksi kansainvälisen kaupan nopealle kasvulle sekä jäsenmaiden sisäiselle taloudelliselle kehitykselle. Tarkoituksenaan toteuttaakseen rahasto luovuttaa jäsenosuuksina koottuja varojaan ns. yleistilinsä välityksellä lyhytaikaisina lainoina tilapäiseksi katsottaviin maksutasevaikeuksiin joutuneille jäsenmailleen, toimii neuvottelu- ja yhteistyökeskuksena, antaa taloudellista asiantuntija-apua sekä suorittaa toimialaansa liittyvää tutkimus- ja koulutustyötä. Yleistilin lisäksi Valuuttarahasto hoitaa ns. erityisnostotiliä, joka perustettiin heinäkuun 28 päivänä 1969 voimaan astuneen sopimusartikloiden muutoksen yhteydessä. Tämän tilin kautta jaetaan järjestelmään osallistuville rahaston jäsenmaille näiden kansainvälisen maksuvalmiuden vahvistamiseksi tarkoitetut erityiset nosto-oikeudet.

Suomi liittyi rahaston jäseneksi vuonna 1948 allekirjoittaen sopimusartiklat tammikuun 14 päivänä. Kertomusvuoden lopussa oli rahastossa 125 jäsentä. Vuoden aikana siihen oli täten liittynyt viisi uutta jäsentä, mm. Romania ensimmäisenä SEV-maana.

Rahaston jäsenosuudet suoritetaan siten, että kukin jäsen maksaa 25 % osuudestaan kultana ja 75 % omana valuuttanaan. Rahaston sopimusartiklojen mukaisesti jäsenosuuksien suuruus on tarkistettava vähintään joka viides vuosi. Suomen alkuperäinen jäsenosuus oli 38 milj. dollaria, joka syyskuussa 1959 nostettiin 57 milj. dollariin. Maaliskuussa 1966 Suomen jäsenosuus korotettiin 125 milj. dollariin ja helmikuussa 1970 190 milj. dollariin. Joulukuussa 1971 tapahtuneen yleisen valuuttakurssijärjestelyn johdosta Valuuttarahasto ryhtyi maaliskuun 20 päivästä 1972 lähtien käyttämään tiliyksikkönään devalvoimatonta dollaria vastaavaa erityistä nosto-oikeutta (SDR), joten Suomen jäsenosuus oli kertomusvuoden lopussa 190 milj. erityistä nosto-oikeutta eli 206.3 milj. dollaria.

Rahastolla oli vuoden 1972 lopussa jäsenosuuksina kertyneitä varoja käytettävissään 29.2 mrd. erityistä nosto-oikeutta vastaava määrä. Jäsenmaat nostivat rahastosta valuuttoja kertomusvuoden aikana 1.6 mrd. erityisen nosto-oikeuden arvosta. Aikaisempien nostojen takaisinmaksuina palautui rahastolle valuuttoja 1.3 mrd. erityisen nosto-oikeuden arvosta vastaavana aikana, ja jäsenmaiden käytössä oleva määrä vastasi vuoden lopussa 3.7 mrd. erityistä nosto-oikeutta.

Kertomusvuoden aikana ei Suomella ollut käytössään rahaston yleistilin varoja. Valuuttarahasto ei myöskään osoittanut markkoja muiden jäsenmaiden käyttöön eikä ostanut markkoja erityisiä nosto-oikeuksia vastaan, joten Suomen ns. superkultaosuus pysyi ennallaan. Rahaston markkasaatat olivat kertomusvuoden lopussa täten 66 % maamme jäsenosuudesta.

Erityisiä nosto-oikeuksia koskevaan järjestelmään oli kertomusvuoden loppuun mennessä liittynyt yhteensä 116 jäsenmaata. Suomi liittyi siihen syyskuussa 1969. Kertomusvuoden alussa osoitettiin Suomelle erityisiä nosto-oikeuksia 20.1 milj. yksikköä eli 84.4 milj. mk ja lisäksi niitä kertyi vähäinen määrä korkoina. Vuoden lopussa oli maamme valuuttavarannosta erityisiä nosto-oikeuksia 67.5 milj. yksikköä eli 283.3 milj. mk, joista 61.5 milj. yksikköä osoituksia ja loput 6 milj. yksikköä ostettuja sekä korkoja.

Vireillä ollut kansainvälisen valuuttajärjestelmän reformi tuli kertomusvuonna uuteen vaiheeseen, kun ns. kahdenkymmenen komitea (Committee of Twenty) perustettiin edistämään ja koordinoimaan uudistustyötä. Komitea koostuu kahdestakymmenestä Kansainvälisen Valuuttarahaston hallintoneuvoston jäsenestä, joilla on oikeus nimittää kaksi lisäjäsentä (Associates). Sen toivotaan saavan valuuttauudistuksen pääpiirteet selville rahaston syyskuussa 1973 Nairobissa pidettävään vuosikokoukseen mennessä. Pohjoismaiden edustajana tässä komiteassa toimii Ruotsin kauppaministeri KJELL-OLOF FELDT ja lisäjäsenenä Islannin keskuspankin pääjohtaja JOHANNES NORDAL sekä Suomen Pankin johtokunnan jäsen JAAKKO LASSILA. Komitea kokoontui ensimmäisen ja kertomusvuoden ainoan kerran syyskuun 28 päivänä Valuuttarahaston vuosikokouksen yhteydessä.

Varsinaisen kahdenkymmenen komitean avuksi perustettiin ns. varamieskomitea (Deputies of the Committee of Twenty), jonka tehtävänä on valmistella yksityiskohtaisesti valuuttauudistukseen liittyviä kysymyksiä ja antaa näistä raportteja varsinaiselle kahdenkymmenen komitealle. Varamieskomitean pohjoismaiset edustajat ovat Tanskan keskuspankin johtokunnan jäsen SVEND ANDERSEN ja Norjan keskuspankin varapääjohtaja HERMOD SKÅNLAND. Suomen nimeämänä neuvonantajana varamieskomiteassa toimii johtaja JORMA ARANKO Suomen Pankista. Varamieskomitea kokoontui kertomusvuonna kahdesti, syyskuun 29 päivänä ja marraskuun 27—29 päivinä.

Valuuttarahaston hallintoneuvoston vuosikokous pidettiin Washingtonissa syyskuun 25—29 päivinä. Hallintoneuvoston jäsenenä toimi kertomusvuonna Suomesta Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja MAUNO KOIVISTO ja hänen varamiehenään pankin johtokunnan jäsen JAAKKO LASSILA.

Viiden pohjoismaan yhteisesti valitsemana rahaston johtokunnan varsinaisena jäsenenä toimi koko kertomusvuoden ERIK BROFOSS Norjasta, jonka toimikautta jatkettiin yksi vuosi. Varajäsenenä toimi kertomusvuoden lokakuun loppuun SIGURGEIR JÓNSSON Islannista ja siitä eteenpäin SVEN LAMPE Ruotsista.

Maailmanpankki (Kansainvälinen Jälleenrakennuspankki, IBRD)

Kansainvälinen Jälleenrakennuspankki (International Bank for Reconstruction and Development) eli Maailmanpankki perustettiin samanaikaisesti Kansainvälisen Valuuttarahaston kanssa joulukuun 27 päivänä 1945. Suomi liittyi pankin jäseneksi vuonna 1948. Sen Maailmanpankissa omistamien osakkeiden määrä on 162.1 milj. dollaria. Pankin merkitty osakekanta kokonaisuudessaan oli vuoden päättyessä yli 25 mrd. dollaria, joista Suomen osuus oli 0.64 %. Pankin jäsenmäärä oli samana ajankohtana 122. Vuoden aikana liittyi mm. Romania ensimmäisenä SEV-maana pankin jäseneksi.

Suomen valtion merkitsemistä osakkeista on kultana ja dollareina suoritettu 1 % sekä vaihdettavina markkoina Maailmanpankin tilille Suomen Pankissa 9 %. Suomen merkitsemien osakkeiden maksamatta oleva 90 %:n suuruinen osa voidaan määrätä maksettavaksi ainoastaan Maailmanpankin omien sitoumusten täyttämisen sitä vaatiessa.

Jäsenvaltiot eivät osallistu Maailmanpankissa pankin tulo- ja menoarvion rahoittamiseen, vaan pankki hoitaa kaikki hallintokulunsa juoksevilla tuloillaan.

Antolainaukseensa tarvittavat varat Maailmanpankki saa paitsi omasta pääomastaan ennen kaikkea kansainvälisillä pääomamarkkinoilla myymistään obligaatioista. Tällä tavalla se ensiluokkaista arvontoa markkinoilla nauttivana lainanottajana voi kerätä julkisten ja yksityisten sijoittajien pääomia, joita ei ehkä muulla tavalla saataisi käytettäväksi esim. kehitysmaille annettaviin lainoihin.

Seuraava asetelma esittää eräitä tietoja Suomen Maailmanpankilta saamista lainoista vuoden 1972 lopun tilanteen mukaan.

Lainasopimus allekirjoitettu	Nimellisarvo \$	Korko %	Lainaaika, vuotta	Kuoletuksot 31. 12. 1972 mennessä \$	Käytössä 31. 12. 1972 \$	Nostamatta 31. 12. 1972 \$
1. 8. 1949	12 500 000	4	15	12 500 000	—	—
17. 10. 1949	2 300 000	3	2	2 300 000 ¹	—	—
30. 4. 1952	20 000 000	4 ¾	18	20 000 000	—	—
13. 11. 1952	3 479 464	4 ¾	18	3 479 464 ²	—	—
24. 3. 1955	12 000 000	4 ⅝	15	12 000 000	—	—
22. 5. 1956	15 000 000	4 ¾	20	10 943 000	4 057 000	—
16. 3. 1959	37 000 000	5 ¾	15	29 187 000	7 813 000	—
9. 8. 1961	25 000 000	5 ¾	15	14 722 000	10 278 000	—
15. 8. 1962	25 000 000	5 ¾	20	7 510 000	17 490 000	—
18. 9. 1963	7 000 000	6	16	3 850 800	3 149 200	—
10. 7. 1964	28 500 000	5 ½	15	9 711 000 ³	18 789 000	—
30. 6. 1965	14 000 000	5 ½	17	6 956 239 ⁴	7 043 761	—
27. 4. 1966	20 000 000	6	15	4 200 000	15 800 000	—
24. 1. 1969	22 000 000	6 ½	17	3 362 103	18 457 482	180 415
15. 10. 1970	20 000 000	7 ¼	17	172 943	8 105 058	11 721 999
17. 2. 1971	13 000 000	7 ¼	15	—	8 168 401	4 831 599
28. 12. 1972	20 000 000	7 ¼	15	—	—	20 000 000
	296 779 464			140 894 549	119 150 902	86 734 013

Kertomusvuoden aikana Suomi sai Maailmanpankilta seitsemäntoista lainansa, määrältään 20 milj. dollaria. Laina myönnettiin joulukuussa Suomen valtiolle MERA-metsänparannusohjelman rahoittamiseksi. Suomen Maailmanpankilta vuoden 1972 loppuun mennessä saamien 17 lainan yhteenlaskettu määrä on noin 297 milj. dollaria. Maailmanpankin lainoja käytetään sitä mukaa kuin niihin liittyvät investoinnit edistyvät, joten viime vuosina myönnettyistä lainoista oli vielä kertomusvuoden päättyessä nostamatta yli 36 milj. dollaria.

¹ Tästä peruutuksia \$ 197 869.

² Tästä peruutuksia \$ 1 416.

³ Tästä peruutuksia \$ 45 834.

⁴ Tästä peruutuksia \$ 7 500.

Maailmanpankin hallintoneuvoston vuosikokous pidettiin Washingtonissa syyskuun 25 ja 29 päivän välisenä aikana. Hallintoneuvoston jäsenenä toimi kertomusvuoden aikana valtiotieteen maisteri CARL OLOF TALLGREN kesäkuuhun asti, sen jälkeen valtiovarainministeri, Suomen Pankin johtokunnan puheenjohtaja MAUNO KOIVISTO syyskuuhun saakka ja syyskuusta lähtien valtiovarainministeri JOHANNES VIROLAINEN. Heidän varamieheensä toimi koko vuoden valtiovarainministeriön yleisen osaston päällikkö, hallitusneuvos OSMO KALLIALA.

Maailmanpankin johtokunnan kaikkien viiden pohjoismaan yhteisesti valitsemana jäsenenä toimi kertomusvuonna marraskuuhun asti ERIK TÖRNQVIST Suomesta ja hänen jälkeensä HANS E. KASTOFT Tanskasta. Johtokunnan varajäsenenä toimi koko vuoden CARL ÖHMAN Ruotsista.

Kansainvälinen Rahoitusyhtiö (IFC)

Maailmanpankin yhteyteen perustettiin vuonna 1956 Kansainvälinen Rahoitusyhtiö (International Finance Corporation) 100 miljoonan dollarin pääoman turvin. Rahoitusyhtiön tarkoituksena on sijoittaa varoja jäsenmaissa toimiviin yksityisiin yrityksiin ja teollisuuden pitkäaikaisesta rahoituksesta huolehtiviin ns. kehitysluottolaitoksiin, jotka sijaitsevat kehitysmaissa tai kehitysalueilla. Rahoitusyhtiö sijoittaa pääomia yrityksiin ilman jäsenvaltion antamia takuita tai kiinnityksiä, mitä ei Maailmanpankki lainaustoiminnassaan voi tehdä. Pääomat yhtiö voi sijoittaa sekä lainojen että osakepääoman muodossa. Lainojen korko saattaa olla riskistä riippuen vastaavasti korkeampi kuin Maailmanpankin lainojen. Korko on yleensä kiinteä ja pysyttelee tavallisesti lähellä asianomaisen lainansaaajaan pankkien antolainauskorkoa.

Suomen jäsenosuus Kansainvälisessä Rahoitusyhtiössä on 421 000 dollaria. Jäsenosuus maksettiin kertakaikkisena suorituksena Suomen liittyessä yhtiön jäseneksi sen perustamisvuonna 1956.

Rahoitusyhtiön jäsenmäärä oli vuoden päättyessä 97. Rahoitusyhtiön pääoma oli samana ajankohtana 107 milj. dollaria. Tämän lisäksi Rahoitusyhtiö on saanut Maailmanpankilta sijoitustoimintaansa varten varoja 260 milj. dollarin arvosta.

Rahoitusyhtiö on antanut suomalaisille teollisuusyrityksille tähän mennessä kolme lainaa, jotka kaikki on jo maksettu takaisin.

Teollistamisrahasto Oy:n osakkeisiin Rahoitusyhtiö on sijoittanut varojaan 502 000 markan arvosta.

Suomen edustajina Rahoitusyhtiön hallintoneuvostossa ja johtokunnassa toimivat *ex officio* vastaavissa Maailmanpankin elimissä toimivat Suomen edustajat.

Kansainvälinen Kehittämisyhteisö (IDA)

Suomi liittyi Kansainväliseen Kehittämisyhteisöön (International Development Association) kantajajäsenenä sen perustamisvuonna 1960. Yhteisöön liittymisen ehtona on, että asianomainen maa on jäsenenä Kansainvälisessä Jälleenrakennuspankissa. Kehittämisyhteisöön kuului kertomusvuoden päättyessä 111 maata. Yhteisön peruspääoma on hieman yli 1 mrd. dollaria. Peruspääoma on jaettu jäsenvaltioiden kesken suhteessa niiden osuuksiin Maailmanpankissa.

Yhteisön peruspääomasta Suomen alkuperäisen jäsenosuuden määrä on 3.8 milj. dollaria. Sopimusartiklojen mukaan yhteisön varojen saanti ei rajoittuisi ainoastaan jäsenmaiden merkitsemiin osuuksiin, vaan aika ajoin varoja täydennettäisiin lähinnä taloudellisesti kehittyneiden maiden rahoitustuelle. Vuoden 1970 loppuun mennessä oli suoritettu kaksi lisätäydennystä; Suomi merkitsi lisäosuuksia 6.3 milj. dollarin arvosta. Vuoden 1969 joulukuussa ryhdyttiin yhteisön aloitteesta neuvotteluihin sen varojen kolmannesta lisäkorotuksesta. Neuvottelujen tuloksena aikaansaatu ehdotus varojen korottamisesta 400 milj. dollaria vuosittain kolmivuotiskautena 1971—1973 esitettiin jäsenmaiden hyväksyttäväksi. Muutosehdotus astui voimaan kertomusvuoden aikana, sillä vasta syyskuussa 1972 oli tarpeellinen määrä jäsenmaita saatu ehdotuksen taakse. Kansainvälisen Kehittämisyhteisön toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi eräät lisärahoitukseen osallistuvat maat, mm. Suomi, suorittivat ensimmäisen maksuerän jo ennen lisärahoituksen hyväksymistä vuoden 1971 puolella. Suomen osuus kolmannesta korotuksesta on yhteensä 12.2 milj. dollaria ja kertomusvuonna suoritettu toinen maksuerä siten 4.1 milj. dollaria. Yhteensä siis Suomi on sitoutunut maksamaan lisärahoitustukea kaikkiaan 18.6 milj. dollaria, mistä 14.5 milj. dollaria oli maksettu vuoden 1972 loppuun mennessä.

Suomi ei ole saanut rahoitusapua Kansainväliseltä Kehittämisyhteisöltä, jonka tarkoituksena on myöntää erittäin pitkäaikaisia lainoja vain pääomaköyhille kehitysmaille. Yhteisö pyrkii kaikessa toiminnassaan ja ratkaisuisaan siihen, että sen lainaehdot ovat joustavimmat ja vähemmän maksutasetta rasittavia kuin tavanomaisten lainojen ehdot. Perustamistään lähtien Kehittämisyhteisö on myöntänyt kehitysmaille lainoja noin 4.4 miljardin dollarin arvosta.

Suomen edustajina Kansainvälisen Kehittämisyhteistyön hallintoneuvostossa ja johtokunnassa ovat *ex officio* vastaavissa Maailmanpankin elimissä toimivat Suomen edustajat.

Aasian Kehityspankki (ADB)

Aasian Kehityspankin (Asian Development Bank) peruskirja astui voimaan elokuun 22 päivänä 1966, jolloin sen allekirjoittivat siihen liittyneet sopimusmaat. Kehityspankki aloitti varsinaisen toimintansa samana vuonna joulukuun 21 päivänä toimipaikkanaan Manila. Aasian Kehityspankkiin kuuluu kaikkiaan 37 maata, joista 14 on Aasian ulkopuolella olevia valtioita, lähinnä teollisuusmaita. Pankin peruspääomaksi määrättiin aluksi 1 mrd. dollaria, mikä sittemmin marraskuussa 1966 nostettiin 1.1 mrd. dollariin.

Aasian Kehityspankin tarkoituksena on toteuttaa ohjelmassaan alueellista kehitysyhteistyötä suuntaamalla kehitysohjelmiin tarkoitettuja julkisia ja yksityisiä pääomasijoituksia Aasian ja Kaukoidän alueille. Pankki käyttää tämän ohella myös omia varojaan alueensa köyhien maiden kehityssuunnitelmien rahoittamiseen. Kehityspankki pyrkii sopimusartiklojensa mukaisesti kehittämään taloudellista tutkimustyötä ja antamaan teknillistä apua sen toimintapiiriin kuuluvissa jäsenmaissa.

Suomi on merkinnyt Aasian Kehityspankin osakepääomasta 5 milj. dollaria, josta sopimusartiklojen mukaan puolet on ns. maksettavaa osakepääomaa ja toinen puoli muodostaa pankin takuurahaston. Jäseneksi liittyessään Suomi sitoutui maksamaan viiden vuoden kuluessa 500 000 dollaria vuodessa, josta toisen puolen kultana tai vaihdettavina valuuttoina ja toisen puolen vaihdettavina markkoina. Viimeinen erä suoritettiin vuonna 1970. Vaadittaessa maksettava osakepääoman osa 2.5 milj. dollaria eli puolet jäsenosuudesta jää takuusitoumukseksi, jonka Kehityspankki voi pyytää maksettavaksi vain omien sitoumustensa täyttämisen sitä vaatiessa.

Kansainvälinen Järjestelypankki (BIS)

Kansainvälinen Järjestelypankki (Bank for International Settlements), jonka peruskirja allekirjoitettiin helmikuun 27 päivänä 1930 ja jonka toimipaikkana on Basel, perustettiin edistämään keskuspankkien välistä yhteistyötä sekä hoitamaan eräitä kansainvälisiä erityistehtäviä. Suomen Pankki on ollut Järjestelypankin osakas perustamisvuodesta lähtien ja kertomusvuoden lopussa se omisti 10 008 osaketta, joista 8 000:een liittyy äänioikeus.

Käytännössä Järjestelypankki toteuttaa tarkoitusperiään ostamalla ja myymällä kultaa, valuuttoja sekä arvopapereita joko omaan lukuunsa tai keskuspankkien toimeksiannosta. Pankilla on tämän lisäksi joukko muitakin asiamiestehtäviä, joista mainittakoon kertomusvuonna perustetun, eräiden OECD-maiden keskuspankkien välisen kurssitakuujärjestelmän tilinpito. Mainittu kurssitakuujärjestelmä syntyi Euroopan Maksusopimuksen (EMA) purkauduttua. Pankki suorittaa lisäksi laajahkoa tutkimus- ja tilastotyötä. Pankin hallintoneuvoston kokouksista on viime vuosina muodostunut tärkeitä neuvottelutilaisuuksia, joissa vaihdetaan mielipiteitä ja sovitaan kansainvälisen maksujärjestelmän varmistamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Ruotsi on ainoana pohjoismaana edustettuna hallintoneuvostossa.

Taulukot:

Suomen Pankin toiminta

Taulukoissa on kaikki Suomen rahan määrät ilmaistu uutena rahayksikkönä. Aikaisemmilta vuosilta esitetyt rahamäärät on muunnettu nykymarkoiksi 1 nykymarkan vastatessa 100 vanhaa markkaa. Rahatilastoa koskevissa taulukoissa 7—9 on vanhan rahan määräiset nimellisarvot osoitettu merkinnöin vmk ja vp.

1. Omaisuustase vuosina 1965—1972

	31/12 1965	31/12 1966	30/12 1967	31/12 1968	31/12 1969	31/12 1970	
VASTAAVA							
1	<i>Kulta ja ulkomaiset saatavat</i>	945	637	799	1 477	1 433	1 965
2	Kulta	267	144	189	190	189	121
3	Erityiset nosto-oikeudet	—	—	—	—	—	98
4	Kultaosuus Kansainvälisessä Va- luttarahastossa	46	100	—	—	173	280
5	Ulkomaiset valuutat	548	312	512	1 163	905	1 344
6	Ulkomaiset vekselit	55	56	73	76	107	85
7	Ulkomaiset obligaatiot	29	25	25	48	59	37
8	<i>Saatavat kotimaisilta pankeilta</i>	640	915	867	725	637	839
9	Diskontatut vekselit	—	—	—	—	—	827
10	Rediskontatut vekselit	640	915	867	618	550	9
11	Shekkitilit	—	—	—	107	87	3
12	<i>Muu luotonanto</i>	133	261	425	314	318	283
	Diskontatut kotimaiset vekselit						
13	Ulkomaan rahan määräiset ..	46	36	123	25	7	—
14	Markkamääräiset	76	180	197	186	192	137
15	Lainat	11	45	105	103	119	146
16	<i>Muut varat</i>	58	312	546	222	627	689
17	Kotimaiset obligaatiot	37	285	371	136	127	64
18	Metalliraha	6	12	12	12	5	7
19	Markkaosuus Kansainvälisessä Valuttarahastossa	—	—	—	—	352	518
20	Muut saatavat	15	15	163	74	143	100
21	Yhteensä	1 776	2 125	2 637	2 738	3 015	3 776
VASTATTAVA							
22	<i>Liikkeessä olevat setelit</i>	1 029	1 106	1 052	1 160	1 298	1 344
23	<i>Vaadittaessa maksettavat sitoumukset</i>	98	180	140	137	124	126
24	Valuuttatilit	31	51	65	57	81	94
25	Ulkomaiset markkatilit	25	26	24	18	12	12
	Shekkitilit						
26	Valtio	1	40	4	3	4	2
27	Postipankki	8	17	17	4	4	4
28	Yksityiset pankit	12	14	10	39	10	1
29	Muut	1	3	2	2	1	3
30	Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset	20	29	18	14	12	10
31	<i>Määräaikaiset sitoumukset</i>	57	126	553	546	308	633
32	Ulkomaiset	45	84	339	21	8	—
33	Kotimaiset	12	42	214	525	300	633
34	<i>Kansainvälisen Valuuttarahaston markkatilit</i>	—	—	—	—	352	518
35	<i>Osoitetut erityiset nosto-oikeudet</i>	—	—	—	—	—	88
36	<i>Arvonjärjestelytilit</i>	165	267	422	400	405	404
37	<i>Oma pääoma</i>	427	446	470	495	528	663
38	Kantarahasto	300	300	300	300	300	600
39	Vararahasto	98	112	129	150	173	0
40	Käyttämättömät voittovarot ..	—	—	—	—	—	—
41	Tulostilit	29	34	41	45	55	63
42	Yhteensä	1 776	2 125	2 637	2 738	3 015	3 776

Mmk

31/12 1971	29/12 1972	1972						
		31/1	29/2	30/3	28/4	31/5	30/6	
2 776	2 912	3 087	3 245	3 169	3 256	3 136	3 067	1
205	205	205	205	205	205	205	205	2
197	283	282	282	282	282	283	283	3
268	268	268	268	268	268	268	268	4
1 950	1 929	2 180	2 325	2 236	2 324	2 185	2 109	5
119	110	115	112	111	105	115	113	6
37	117	37	53	67	72	80	89	7
849	758	737	541	787	813	803	861	8
848	752	714	522	786	807	796	860	9
1	1	1	1	1	1	1	1	10
—	5	22	18	—	5	6	—	11
340	316	329	337	314	317	316	311	12
—	—	—	—	—	—	—	—	13
121	44	117	116	89	85	79	67	14
219	272	212	221	225	232	237	244	15
597	607	574	598	601	645	615	700	16
38	47	10	29	32	72	39	124	17
14	25	20	22	22	26	29	29	18
530	530	530	530	530	530	530	530	19
15	5	14	17	17	17	17	17	20
4 562	4 598	4 727	4 721	4 871	5 031	4 870	4 939	21
1 479	1 730	1 369	1 377	1 423	1 451	1 450	1 555	22
358	136	451	501	477	630	490	500	23
297	78	312	319	331	333	340	245	24
30	43	37	41	39	39	30	37	25
2	1	17	26	30	37	32	36	26
2	2	71	101	48	207	74	154	27
9	—	—	—	5	—	—	6	28
3	1	3	3	4	3	3	2	29
15	11	11	11	20	11	11	20	30
905	899	1 003	966	1 089	1 076	1 056	1 077	31
—	—	—	—	—	—	—	—	32
905	899	1 003	966	1 089	1 076	1 056	1 077	33
530	530	530	530	530	530	530	530	34
174	258	258	258	258	258	258	258	35
400	286	391	357	355	341	334	302	36
716	754	725	732	739	745	752	717	37
600	600	600	600	600	600	600	600	38
32	74	74	74	74	74	74	74	39
—	—	42	42	42	42	42	—	40
84	80	9	16	23	29	36	43	41
4 562	4 598	4 727	4 721	4 871	5 031	4 870	4 939	42

1. (Jatk.) Omaisuustase vuosina 1965—1972

Mmk

		1972					
		31/7	31/8	29/9	31/10	30/11	29/12
VASTAAVA							
1	<i>Kulta ja ulkomaiset saatavat</i>	3 246	3 286	3 245	3 093	3 001	2 912
2	Kulta	205	205	205	205	205	205
3	Erityiset nosto-oikeudet	283	283	283	283	283	283
4	Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	268	268	268	268	268	268
5	Ulkomaiset valuutat	2 272	2 317	2 278	2 125	2 035	1 929
6	Ulkomaiset vekselit	112	103	102	104	102	110
7	Ulkomaiset obligaatiot	106	110	109	108	108	117
8	<i>Saatavat kotimaisilta pankeilta</i>	636	494	677	783	805	758
9	Diskontatut vekselit ..	616	488	661	753	787	752
10	Rediskontatut vekselit	1	1	1	1	1	1
11	Shekkitilit	19	5	15	29	17	5
12	<i>Muu luotonanto</i>	303	303	306	321	317	316
	Diskontatut kotimaiset vekselit						
13	Ulkomaan rahan määräiset ..	—	—	—	—	—	—
14	Markkamääräiset	63	63	63	65	57	44
15	Lainat	240	240	243	256	260	272
16	<i>Muut varat</i>	724	684	661	733	698	607
17	Kotimaiset obligaatiot	151	110	95	166	132	47
18	Metalliraha	27	28	31	31	31	25
19	Markkaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	530	530	530	530	530	530
20	Muut saatavat	16	16	5	6	5	5
21	Yhteensä	4 909	4 767	4 889	4 930	4 821	4 593
VASTATTAVA							
22	<i>Liikkeessä olevat seleet</i>	1 513	1 474	1 557	1 507	1 556	1 730
23	<i>Vaadittaessa maksettavat sitoumukset</i>	576	479	593	696	518	136
24	Valuuttatilit	147	144	109	105	101	78
25	Ulkomaiset markkatilit	34	31	28	29	45	43
	Shekkitilit						
26	Valtio	35	43	48	43	47	1
27	Postipankki	347	249	388	507	312	2
28	Yksityiset pankit	—	—	—	—	—	—
29	Muut	2	1	1	1	2	1
30	Muut vaadittaessa maksettavat sitoumukset	11	11	19	11	11	11
31	<i>Määräaikaiset sitoumukset</i>	1 062	1 048	959	939	926	899
32	Ulkomaiset	—	—	—	—	—	—
33	Kotimaiset	1 062	1 048	959	939	926	899
34	<i>Kansainvälisen Valuuttarahaston markkatilit</i>	530	530	530	530	530	530
35	<i>Osoitetut erityiset nosto-oikeudet</i>	258	258	258	258	258	258
36	<i>Arvonjärjestelytili</i>	247	251	260	265	289	286
37	<i>Oma pääoma</i>	723	727	732	735	744	754
38	Kantarahasto	600	600	600	600	600	600
39	Vararahasto	74	74	74	74	74	74
40	Käyttämättömät voittovarot ..	—	—	—	—	—	—
41	Tulostilit	49	53	58	61	70	80
42	Yhteensä	4 909	4 767	4 889	4 930	4 821	4 593

2. Valuuttavaranto kunkin vuoden ja neljänneksen lopussa vuosina 1969—1972

Mmk

Valuuttalaji	1969	1970	1971				1972			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV
Kulta	189	121	121	121	205	205	205	205	205	205
Erityiset nosto-oikeudet	—	98	183	193	197	197	282	283	283	283
Kultaosuus Kansainvälisessä Valuuttarahastossa	173	280	280	272	268	268	268	268	268	268
Vaihdeettavat valuutat	893	1 302	1 449	1 400	1 496	1 920	2 196	2 070	2 245	1 814
Sidotut valuutat ..	- 80	- 63	19	- 33	-178	-297	-331	-243	-104	-6
Yhteensä	1 175	1 738	2 052	1 953	1 988	2 293	2 620	2 583	2 897	2 564

3. Tulostase vuosina 1967—1972

Mmk

	1967	1968	1969	1970	1971	1972
TUOTOT						
Korot kotimaisesta lainausliikkeestä	55.5	52.2	43.0	56.2	81.9	68.2
Korot ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta ...	6.0	15.7	26.0	40.1	53.7	74.8
Korot obligatioista	7.7	13.5	10.5	20.7	16.2	24.2
Provisiot	1.9	2.8	3.4	3.5	3.7	2.8
Agiot	2.5	1.1	2.3	1.3	2.3	0.9
Muut tuotot	2.1	2.4	2.7	3.8	4.5	5.3
Yhteensä	75.7	87.7	87.9	125.6	162.3	176.2
KULUT						
Korot talletuksista	9.1	12.7	9.0	27.8	40.5	57.6
Palkat ja palkkiot	8.4	9.7	10.5	11.5	13.1	16.4
Eläkkeet, perhe-eläkkeet ja avustukset ..	1.2	1.4	1.6	1.9	2.2	2.6
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	0.6	0.7	0.7	0.8	1.0	1.2
Korot ulkomaisista luotoista	4.4	5.4	0.5	0.1	—	—
Setelien valmistus	2.3	3.7	3.4	6.0	5.4	6.7
Muut kulut	2.3	2.7	2.7	3.2	3.7	4.6
Poistot	6.5	6.0	4.2	10.9	12.6	7.6
Kulut yhteensä	34.8	42.3	32.6	62.2	78.5	96.7
Pankin voitto	40.9	45.4	55.3	63.4	83.8	79.5
Yhteensä	75.7	87.7	87.9	125.6	162.3	176.2

4. Suomen Pankin soveltamia korkoja vuosina 1958—1972

Prosenttia

Päivästä	Liikepankkien keskuspankkiluoton peruskorko ¹	Pankkivaltuusmiesten määraamat diskonttokoron rajat	
		Alaraja	Yläraja
1. X 1958	7 1/4	6 1/2	8
1. III 1959	»	6	7 1/2
1. IV 1959	6 3/4	»	»
30. III 1962	8	7	8 1/2
28. IV 1962	7 ²	6	7 1/2
12. XII 1969	»	»	9
1. VI 1971	8 1/2	»	»
1. I 1972	7 3/4	»	»

¹ Tämän peruskoron lisäksi Suomen Pankki on perinyt rahalaitoksilta lisäkorkoa näiden velan ylittäessä määrättyt rajat, ei kuitenkaan vuoden 1970 aikana.

² Eräissä tapauksissa on 1. XI 1965—31. X 1966 sovellettu alemmaa, 6 %:n korkoa.

5. Kotimainen clearingliike: vaihdettujen pankkivekslien ja shekkien sekä tilisiirtojen lukumäärä ja arvo vuosina 1969—1972

1 000 kpl

Mmk

Kuukausi ja vuosi	Pääkonttori		Haarakonttorit		Yhteensä	
	Lukumäärä	Arvo	Lukumäärä	Arvo	Lukumäärä	Arvo
1969	12 531	36 598	5 247	11 078	17 778	47 676
1970	14 454	45 610	6 663	12 625	21 117	58 325
1971	16 425	52 344	7 615	13 746	24 040	66 090
1972						
I	1 316	4 691	630	1 225	1 946	5 916
II	1 410	4 878	685	1 218	2 095	6 096
III	1 520	5 028	726	1 282	2 246	6 310
IV	1 395	4 795	665	1 209	2 060	6 004
V	1 574	5 325	775	1 387	2 349	6 712
VI	1 516	5 197	738	1 390	2 254	6 587
VII	1 405	4 835	683	1 312	2 088	6 147
VIII	1 528	5 103	744	1 358	2 272	6 461
IX	1 432	5 073	715	1 386	2 147	6 459
X	1 533	5 644	786	1 461	2 319	7 105
XI	1 674	5 878	789	1 481	2 463	7 359
XII	1 497	5 753	754	1 547	2 251	7 300
Yhteensä	17 800	62 200	8 690	16 256	26 490	78 456

6. Setelinanto vuosina 1961—1972

Mmk

Päivä	Setelinanto-oikeus			Käytetty setelinanto-oikeus				Setelinanto-vara
	Ensimmäinen kate	Toissijainen kate ¹	Yhteensä	Liikkeessä olevat setelit	Vaadittaessa maksettavat sitoumukset	Shekkinuotoista nostamatta	Yhteensä	
31. XII								
1961	779	472	1 251	837	73	9	919	332
1962	705	500	1 205	774	113	4	891	314
1963	818	451	1 269	944	59	6	1 009	260
1964	1 050	500	1 550	1 003	187	5	1 195	355
1965	945	500	1 445	1 029	98	5	1 132	313
1966	637	700	1 337	1 106	180	5	1 291	46
1967	799	700	1 499	1 052	140	3	1 195	304
1968	1 477	700	2 177	1 160	137	5	1 302	875
1969	1 433	500	1 933	1 298	124	0	1 422	511
1970	1 965	500	2 465	1 344	126	0	1 470	995
1971	2 776	500	3 276	1 479	358	1	1 838	1 438
1972								
I	3 087	500	3 587	1 369	452	1	1 822	1 765
II	3 229	450	3 679	1 377	501	1	1 879	1 800
III	3 140	424	3 564	1 423	477	1	1 901	1 663
IV	3 223	434	3 657	1 451	629	1	2 081	1 576
V	3 096	452	3 548	1 450	490	1	1 941	1 607
VI	3 017	405	3 422	1 555	500	1	2 056	1 366
VII	3 180	368	3 548	1 513	577	1	2 091	1 457
VIII	3 216	281	3 497	1 474	479	1	1 954	1 543
IX	3 173	298	3 471	1 557	593	1	2 151	1 320
X	3 023	351	3 374	1 507	696	1	2 204	1 170
XI	2 943	379	3 322	1 556	517	0	2 073	1 249
XII	2 846	341	3 187	1 730	136	0	1 866	1 321

¹ Toissijaisen setelinkatteen yläraja oli 500 miljoonaa markkaa vuoden 1960 alusta marraskuun 23 päivään 1966, siitä lukien 700 miljoonaa markkaa vuoden 1968 loppuun ja vuoden 1969 alusta jälleen 500 miljoonaa markkaa.

7. Liikkeessä olevat setelit ja metallirahat vuosien 1967—1972 lopussa

Mmk

Rahalaji	1967	1968	1969	1970	1971	1972
Setelit						
Uudet						
100 mk	613.3	708.1	814.2	857.3	970.7	1 174.5
50 »	237.5	246.7	267.7	266.4	277.6	305.6
10 »	164.0	166.8	175.8	178.5	187.6	201.5
5 »	34.5	35.6	38.3	39.1	40.3	45.2
1 »	2.8	2.4	2.4	2.5	2.9	3.2
Yhteensä	1 052.1	1 159.6	1 298.4	1 343.8	1 479.1	1 730.0
Vanhat						
10 000 vmk	1.9	1.6	1.5	1.5	1.4	1.4
5 000 »	2.2	2.1	2.0	2.0	2.0	1.9
1 000 »	2.4	2.3	2.3	2.2	2.2	2.2
500 »	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8
100 »	2.0	2.0	2.0	1.9	2.0	2.0
50, 20, 10, 5 »	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2
Yhteensä	10.5	10.0	9.8	9.6	9.6	9.5
Kaikkiaan	1 062.6	1 169.6	1 308.2	1 353.4	1 488.7	1 739.5
Metallirahat						
Uudet						
10 mk	9.8	9.9	10.0	15.8	24.8	23.9
5 »	—	—	—	—	—	1.6
1 »	39.3	42.0	47.4	53.1	60.5	68.2
50 p	9.5	10.8	12.4	13.7	15.9	18.4
20 »	9.8	9.7	10.2	11.1	12.3	13.6
10 »	4.9	5.4	6.0	6.5	7.2	8.5
5 »	4.1	4.5	5.0	5.7	6.5	7.6
1 »	3.5	4.2	5.1	5.7	6.6	7.6
Yhteensä	80.9	86.5	96.1	111.6	133.8	149.4
Vanhat						
1 000 vmk	1.7	1.8	1.8	1.8	1.8	1.8
500 »	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9
200 »	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
100 »	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8
50 »	1.3	1.2	1.2	1.2	1.2	1.2
20 »	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5	1.5
10 »	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4
5 »	1.8	1.7	1.7	1.7	1.7	1.7
1 »	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5
50, 25, 10, 5, 1 vp	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Yhteensä	15.9	15.8	15.8	15.8	15.8	15.8
Kaikkiaan	96.8	102.3	111.9	127.4	149.6	165.2

8. Setelinvalmistus ja setelinpoltto vuosina 1970—1972

Mmk

Setelilaji	Setelinvalmistus			Setelinpoltto			
	1970	1971	1972	1970	1971	1972	
Setelit							
Uudet	100 mk	430.0	660.0	930.0	530.0	575.0	555.0
	50 »	295.5	235.0	327.8	290.0	262.5	270.0
	10 »	362.8	327.6	394.0	277.0	287.5	339.5
	5 »	121.0	167.4	31.2	94.0	98.2	111.5
	1 »	0.2	—	—	1.4	1.0	0.8
	Yhteensä	1 209.5	1 390.0	1 683.0	1 192.4	1 224.2	1 276.8
	milj. kpl	70.9	77.6	61.5	59.0	60.5	68.1
Vanhat	Yhteensä	—	—	—	0.2	0.0	0.1
	milj. kpl	—	—	—	0.0	0.0	0.0
	Kaikkiaan	1 209.5	1 390.0	1 683.0	1 192.6	1 224.2	1 276.9
	milj. kpl	70.9	77.6	61.5	59.0	60.5	68.1

9. Setelit ja metallirahat vuonna 1972

Mmk

Rahalaji	Vastuusumma 31. XII 1971	Valmis- tettu 1972	Hävitetty 1972	Vastuusumma 29. XII 1972	Suomen Pankissa 29. XII 1972	Liikkeessä 29. XII 1972	
Setelit							
Uudet	100 mk	1 651.2	930.0	555.0	2 026.2	851.7	1 174.5
	50 »	454.5	327.8	270.0	512.3	206.7	305.6
	10 »	391.2	394.0	339.5	445.7	244.2	201.5
	5 »	157.0	31.2	111.5	76.7	31.5	45.2
	1 »	17.5	—	0.8	16.7	13.5	3.2
	Yhteensä	2 671.4	1 683.0	1 276.8	3 077.6	1 347.6	1 730.0
	milj. kpl	113.6	61.5	68.1	107.0	56.9	50.1
Vanhat	Yhteensä	9.6	—	0.1	9.5	0.0	9.5
	milj. kpl	11.5	—	0.0	11.5	0.0	11.5
	Kaikkiaan	2 681.0	1 683.0	1 276.9	3 087.1	1 347.6	1 739.5
	milj. kpl	125.1	61.5	68.1	118.5	56.9	61.6
Metallirahat							
Uudet	10 mk	26.0	—	0.0	26.0	2.1	23.9
	5 »	—	2.0	—	2.0	0.4	1.6
	1 »	69.2	19.9	5.6	83.5	15.3	68.2
	50 p	18.9	4.0	0.0	22.9	4.5	18.4
	20 »	12.5	2.0	0.1	14.4	0.8	13.6
	10 »	8.1	2.0	0.0	10.1	1.6	8.5
	5 »	6.8	1.2	0.0	8.0	0.4	7.6
	1 »	6.7	0.9	0.0	7.6	0.0	7.6
	Yhteensä	148.2	32.0	5.7	174.5	25.1	149.4
Vanhat	1 000—100 vmk	7.0	—	—	7.0	0.0	7.0
	50 vmk—1 vp	8.8	—	0.0	8.8	0.0	8.8
	Yhteensä	15.8	—	0.0	15.8	0.0	15.8
	Kaikkiaan	164.0	32.0	5.7	190.3	25.1	165.2

10. Avistamyntikurssit vuonna 1972

Myynti- kurssi	1 USAn dollari	1 Kanadan dollari	1 Englannin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollannin floriinia
<i>Tammikuu</i>								
Korkein	4.152	4.140	10.755	86.27	62.15	59.27	129.30	130.20
Keskimäärin	4.147	4.125	10.666	86.01	61.90	59.02	128.43	128.95
Alin	4.146	4.110	10.570	85.52	61.65	58.80	126.90	127.50
<i>Helmikuu</i>								
Korkein	4.146	4.136	10.805	86.80	62.65	59.40	130.90	130.63
Keskimäärin	4.143	4.123	10.784	86.45	59.32	59.29	130.04	130.40
Alin	4.142	4.118	10.730	86.25	61.95	59.17	129.20	130.10
<i>Maaliskuu</i>								
Korkein	4.148	4.163	10.950	87.35	63.20	59.70	131.35	130.80
Keskimäärin	4.142	4.149	10.845	86.82	62.83	59.51	130.71	130.08
Alin	4.140	4.136	10.785	86.40	62.55	59.40	130.25	129.18
<i>Huhtikuu</i>								
Korkein	4.140	4.174	10.830	86.70	62.90	59.45	130.68	129.55
Keskimäärin	4.138	4.155	10.801	86.53	62.71	59.21	130.25	128.94
Alin	4.138	4.148	10.785	86.30	62.50	59.10	129.50	128.30
<i>Toukokuu</i>								
Korkein	4.138	4.214	10.830	87.45	63.40	59.75	130.50	129.25
Keskimäärin	4.137	4.181	10.807	87.05	62.96	59.33	130.16	128.82
Alin	4.136	4.144	10.800	86.70	62.70	59.15	130.00	128.55
<i>Kesäkuu</i>								
Korkein	4.142	4.247	10.810	87.90	63.65	59.90	131.15	130.55
Keskimäärin	4.139	4.230	10.687	87.39	63.36	59.62	130.56	129.47
Alin	4.138	4.206	10.155	87.00	63.00	58.75	129.95	128.90
<i>Heinäkuu</i>								
Korkein	4.140	4.214	10.195	87.95	63.70	59.65	131.41	130.55
Keskimäärin	4.137	4.206	10.106	87.48	63.60	59.46	130.95	130.10
Alin	4.134	4.200	9.990	87.20	63.40	59.35	130.29	129.50
<i>Elokuu</i>								
Korkein	4.138	4.214	10.145	87.60	63.50	60.15	130.29	129.43
Keskimäärin	4.136	4.211	10.133	87.52	63.44	59.72	129.85	129.95
Alin	4.134	4.204	10.120	87.40	63.35	59.40	129.40	128.35

10. (Jatk.) Avistamyntikurssit vuonna 1972

Myynti- kurssi	1 USAn dollari	1 Kanadan dollari	1 Englannin punta	100 Ruotsin kruunua	100 Norjan kruunua	100 Tanskan kruunua	100 D- markkaa	100 Hollannin florinia
<i>Syyskuu</i>								
Korkein	4.142	4.220	10.140	87.65	63.32	60.10	130.00	128.45
Keskimäärin	4.139	4.212	10.109	87.56	63.02	59.99	129.70	128.24
Alin	4.138	4.208	10.020	87.35	62.50	59.75	129.35	127.92
<i>Lokakuu</i>								
Korkein	4.170	4.248	10.045	87.85	63.15	60.35	130.20	129.00
Keskimäärin	4.152	4.227	9.950	87.56	62.89	60.08	129.52	128.20
Alin	4.140	4.210	9.710	87.25	62.55	59.90	128.90	127.62
<i>Marraskuu</i>								
Korkein	4.176	4.234	9.850	88.05	63.60	60.95	130.75	129.40
Keskimäärin	4.171	4.227	9.808	87.92	63.17	60.52	130.20	129.17
Alin	4.166	4.202	9.760	87.75	62.75	60.20	129.96	129.03
<i>Joulukuu</i>								
Korkein	4.178	4.206	9.835	88.15	63.85	61.10	130.90	129.57
Keskimäärin	4.175	4.190	9.792	88.02	63.47	60.95	130.57	129.30
Alin	4.172	4.168	9.757	87.95	62.95	60.75	130.30	129.06

100 Belgian frangia ¹ kauppalinen kurssi		100 Sveitsin frangia		100 Ranskan frangia kauppalinen kurssi		100 Italijan liiraa	100 Itävallan šillinkiä	100 Portu- galin escudoa	100 Islan- nin kruunua	100 Espan- jan pesetaa	Myynti- kurssi
9.435	9.441	109.61	82.80	86.00	0.7126	17.99	15.48	4.75	6.53	<i>Syyskuu</i>	
9.420	9.423	109.34	82.72	85.15	0.7122	17.97	15.46	4.75	6.53	Korkein	
9.385	9.395	108.94	82.65	84.65	0.7115	17.92	15.44	4.75	6.53	Keskimäärin	
										Alin	
										<i>Lokakuu</i>	
9.455	9.440	109.90	83.00	84.95	0.7146	17.98	15.52	4.79	6.58	Korkein	
9.402	9.398	109.37	82.68	84.03	0.7122	17.91	15.44	4.77	6.54	Keskimäärin	
9.335	9.345	108.86	82.45	82.45	0.7100	17.86	15.38	4.74	6.53	Alin	
										<i>Marraskuu</i>	
9.490	9.455	110.50	83.10	83.40	0.7155	18.04	15.57	4.79	6.58	Korkein	
9.464	9.438	109.88	82.76	82.78	0.7138	17.98	15.53	4.79	6.58	Keskimäärin	
9.440	9.405	109.63	82.50	82.15	0.7125	17.95	15.48	4.79	6.57	Alin	
										<i>Joulukuu</i>	
9.480	9.460	111.10	82.65	82.80	0.7172	18.07	15.60	4.79	6.60	Korkein	
9.469	9.431	110.70	82.13	82.09	0.7159	18.05	15.58	4.62	6.59	Keskimäärin	
9.455	9.410	110.48	81.55	81.50	0.7136	18.02	15.56	4.28	6.58	Alin	

¹ Suomen Pankki ryhtyi 12. IX 1972 noteraamaan erikseen Belgian frangin kaupallista ja ei-kaupallista kurssia.

11. Avistamyntikurssit vuosina 1961—1972

Vuosi	1 USAn dollari			1 Englannin punta			100 Ruotsin kruunua		
	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.
1961	3.222	3.205	3.215	9.055	8.970	9.009	62.45	61.95	62.23
1962	3.223	3.217	3.221	9.060	9.025	9.044	62.66	62.05	62.50
1963	3.223	3.221	3.223	9.045	9.010	9.027	62.35	62.05	62.16
1964	3.224	3.216	3.220	9.020	8.950	8.990	62.78	62.00	62.52
1965	3.224	3.216	3.223	9.045	8.975	9.011	62.78	62.33	62.52
1966	3.224	3.224	3.224	9.045	8.990	9.007	62.70	62.34	62.45
1967	4.206	3.224	3.448	11.655	8.975	9.430	81.55	62.30	66.81
1968	4.206	4.187	4.190	10.145	9.975	10.033	81.55	80.95	81.10
1969	4.215	4.187	4.201	10.095	9.985	10.079	81.75	80.95	81.28
1970	4.197	4.176	4.180	10.080	9.945	10.014	81.30	80.15	80.62
1971	4.204	4.152	4.174	10.610	9.995	10.205	85.40	80.60	81.82
1972	4.178	4.134	4.146	10.950	9.710	10.368	88.15	85.52	87.20

Vuosi	100 Norjan kruunua			100 Tanskan kruunua			100 D-markkaa		
	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.
1961	45.25	44.90	45.02	46.84	46.38	46.57	81.07	76.80	80.06
1962	45.20	45.08	45.14	46.84	46.58	46.69	80.90	80.36	80.60
1963	46.16	45.01	45.11	46.77	46.65	46.71	81.09	80.48	80.88
1964	45.09	44.89	44.99	46.69	46.37	46.56	81.12	80.86	81.01
1965	45.14	44.98	45.08	46.83	46.46	46.62	81.16	80.35	80.73
1966	45.14	45.06	45.10	46.83	46.57	46.69	81.21	80.30	80.68
1967	58.88	45.06	48.24	60.42	46.45	49.25	105.63	80.47	86.53
1968	58.88	58.63	58.68	56.45	55.66	56.00	105.50	104.16	104.98
1969	59.06	58.55	58.82	56.15	55.59	55.68	114.62	104.00	106.29
1970	58.82	58.41	58.52	56.07	55.63	55.76	115.21	113.44	114.67
1971	62.00	58.47	59.50	58.80	55.72	56.41	128.50	114.60	120.17
1972	63.85	61.65	62.97	61.10	58.75	59.72	131.41	126.90	130.07

Vuosi	100 Hollannin florinia			100 Belgian frangia ¹			100 Sveitsin frangia		
	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.
1961	89.69	84.70	88.58	6.475	6.410	6.450	74.66	74.18	74.44
1962	89.69	88.86	89.42	6.485	6.465	6.475	74.72	74.02	74.51
1963	89.76	89.20	89.55	6.485	6.455	6.467	74.72	74.44	74.62
1964	89.54	88.98	89.29	6.490	6.455	6.473	74.70	74.34	74.56
1965	89.70	89.42	89.55	6.497	6.480	6.494	74.76	74.16	74.51
1966	89.51	88.76	89.14	6.497	6.440	6.474	74.74	74.28	74.57
1967	116.95	89.18	95.73	8.470	6.440	6.940	97.43	74.21	79.69
1968	116.95	114.93	115.80	8.470	8.320	8.396	97.49	96.47	97.08
1969	117.34	115.16	115.98	8.480	8.320	8.381	98.10	96.70	97.44
1970	116.15	114.86	115.62	8.455	8.405	8.421	97.65	96.30	97.00
1971	127.85	115.80	119.72	9.270	8.405	8.607	107.20	96.74	101.63
1972	130.80	127.50	129.22	9.490	9.245	9.424	111.10	105.79	108.64

Vuosi	100 Ranskan frangia ²			100 Italian liiraa			100 Itävallan šillinkä		
	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.	Korkein	Alin	Keskim.
1961	65.75	65.32	65.54	0.5192	0.5160	0.5179	12.50	12.32	12.40
1962	65.80	65.60	65.74	0.5193	0.5180	0.5190	12.49	12.46	12.48
1963	65.80	65.75	65.79	0.5193	0.5176	0.5188	12.50	12.46	12.49
1964	65.80	65.65	65.71	0.5176	0.5147	0.5157	12.50	12.45	12.47
1965	65.80	65.65	65.77	0.5163	0.5147	0.5160	12.50	12.44	12.48
1966	65.80	65.10	65.64	0.5175	0.5160	0.5165	12.50	12.47	12.49
1967	85.80	65.15	70.11	0.6750	0.5156	0.5527	16.29	12.47	13.35
1968	85.70	84.21	84.66	0.6740	0.6705	0.6723	16.29	16.19	16.22
1969	84.80	75.40	81.16	0.6735	0.6660	0.6702	16.33	16.16	16.25
1970	75.80	75.40	75.62	0.6718	0.6641	0.6669	16.27	16.13	16.18
1971	79.70	75.07	75.78	0.7000	0.6690	0.6765	17.60	16.13	16.75
1972	83.10	79.60	82.25	0.7172	0.6980	0.7110	18.17	17.55	17.95

¹ Suomen Pankin ryhdyttyä 12. IX 1972 lähtien noteeraamaan erikseen Belgian frangin kaupallista ja ei-kaupallista kurssia on laskelmissa käytetty kaupallista kurssia.

² Ranskan siirryttyä 13. VIII 1971 kaksikurssijärjestelmään on vuosien 1971 ja 1972 laskelmissa käytetty kaupallista kurssia.

Eduskunnan pankkivaltuusmiehet vuoden 1972 lopussa

HARRI HOLKERI, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja, *puheenjohtaja*
VALDEMAR SANDELIN, ammattientarkastaja, kansanedustaja, *varapuheenjohtaja*
AARO LINTILÄ, maanviljelijä, kansanedustaja
VEIKKO VENNAMO, lakitieteen lisensiaatti, tullineuvos, kansanedustaja
INGVAR S. MELIN, kauppatieteiden lisensiaatti, filosofian maisteri, johtaja
T. JUNNILA, filosofian tohtori, pankinjohtaja, kansanedustaja
SYLVI SILTANEN, maaherra
HEIKKI HYKKÄÄLÄ, toimistopäällikkö, kansanedustaja
AARNE SAARINEN, kansanedustaja

Suomen Pankki vuoden 1972 lopussa

Johtokunta

MAUNO KOIVISTO, filosofian tohtori, *puheenjohtaja*
A. SIMONEN, lakitieteen lisensiaatti, varatuomari, *varapuheenjohtaja*
AHTI KARJALAINEN, valtiotieteen tohtori, ulkoasiainministeri, *virasta vapaa*
HEIKKI VALVANNE, valtiotieteen tohtori
JAAKKO LASSILA, kauppatieteiden tohtori
PÄIVIÖ HETEMÄKI, varatuomari
TIMO HELELÄ, valtiotieteen tohtori, *vt. jäsen*

Johtajat

JOUKO J. VOUTILAINEN, Master of Arts
TIMO HELELÄ, valtiotieteen tohtori
JORMA ARANKO, ekonomi
PERTTI TAMMIVUORI, varatuomari
MARKKU PUNTILA, valtiotieteen tohtori

Pääkonttori

ATK-suunnittelun johtaja

PERTTI KUKKONEN, valtiotieteen tohtori

Osastopäälliköt

PAULI KANERVA, lainopin kandidaatti, *hallinnollinen osasto*

K. IGNATIUS, varatuomari, *henkilökuntaosasto*

ANTTI LEHTINEN, kauppatieteiden kandidaatti, *rahoitusosasto*

HELGE LINDSTRÖM, lakitieteen lisensiaatti, *luotto-osasto*

KALLE KOSKI, *ulkomaisten pääomaliikkeiden osasto*

P.-E. ÖSTERLUND, *ulkomaisten pääomaliikkeiden osasto*

KARI NARS, valtiotieteen lisensiaatti, *valuuttapolitiittinen osasto*

J. OJALA, valtiotieteen maisteri, *valuuttantarkkailuosasto*

KARI PUUMANEN, kauppatieteiden kandidaatti, *vt., kansantalouden osasto*

HENRI J. VARTIAINEN, valtiotieteen tohtori, *tutkimusosasto*

STIG TÖRNROTH, filosofian maisteri, *kassaosasto*

K. EIROLA, ekonomi, *ATK-osasto*

A. NENONEN, filosofian lisensiaatti, *kirjeenvaihto-osasto*

VÄINÖ HEISKANEN, lainopin kandidaatti, *asiakaspalveluosasto*

EINO SUOMELA, *tarkastusosasto*

Setelipaino

TOIVO RISSANEN, diplomi-insinööri, *johtaja*

Haarakonttorien johtajat

V. LEHTO, *Joensuu*

E. M. TAMMI, varanotaari, *Jyväskylä*

V. KAARNAKORPI, *Kotka*

O. KANERVA, filosofian kandidaatti, *Kuopio*

R. KOTKASAARI, *Lahti*

S. PAAVOLA, lainopin kandidaatti, *Mikkeli*

E. VUORELA, *Oulu*

K. PAANANEN, ekonomi, *Pori*

M. HANNULA, *Rovaniemi*

P. O. HÄLLSTEN, varanotaari, *Tampere*

OLAVI VAINIO, kauppatieteiden maisteri, *Turku*

O. SUNDSTRÖM, lainopin kandidaatti, *Vaasa*